

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה הלכה ובאגדה, התשע"ו
 המצוות הששירות: אהבה, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סודו שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין י"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.1 במדבר נשא ד, כא

במדבר ד, כא:
וַנְשֹׂאוּ אֶת-יְרֵיעֵת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת-אֹהֶל מוֹעֵד מִכְסֵּהוּ וּמִכְסֵּה הַתַּחֲשׁוּ אֲשֶׁר-עָלָיו מִלְמַעְלָה וְאֶת-מִסְךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

וַנְשֹׂאוּ - קדמא ואולא במלה אחת, ע"פ **בבלי שבת כז - כח** מקיש (משוה מכסה) עליון (של עורות אילים מאדמים ועורות תחשים) לתחתון (ע"פ רש"י עשתי עשרה יריעות עזים לאוהל על המשכן), מה תחתון קרוי אהל - אף עליון קרוי אהל. הם משווים לענין קבלת טומאה.

ע"פ **תורה שלמה** – **ברייתא דמלאכת המשכן פ"ג וַנְשֹׂאוּ אֶת-יְרֵיעֵת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת-אֹהֶל מוֹעֵד** – כיצד היו הלויים משמרין במשכן וכו'. בני גרשון היו משמרין במערב שנאמר **(מדרב"ג, כג)** משפחות הגרשוני אחרי המשכן יחנו ימה. והם היו ממונים על כל כלי המשכן שנאמר **וַנְשֹׂאוּ אֶת-יְרֵיעֵת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת-אֹהֶל מוֹעֵד** וגו'. חוצה להם שלשה שבטים אפרים ומנשה ובנימין. אפשר שהשויון מעיד כי **וַנְשֹׂאוּ אֶת-יְרֵיעֵת הַמִּשְׁכָּן** וגו' באותה כוונת קדושה כמו **וְאֶת-כָּל-כְּלֵי עֲבֹדַתְךָ וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָּהֶם וְעָבְדוּ**:

מִכְסֵּהוּ - זקף-גדול ו**מִכְסֵּה** - תביר **הַתַּחֲשׁוּ אֲשֶׁר-עָלָיו** - מרכא טפחא **מִלְמַעְלָה** – אתנח **רש"י שמות תרומה כו, (יד) מכסה לאהל** - לאותו גג של יריעות עזים עשה עוד **מכסה** אחד של **עורות אילים** (בנוסחנו: אילים) **מאדמים**, ועוד למעלה הימנו **מכסה עורות תחשים**, ואותן **מִכְסֵּי** אלא **הגג**, ארכן שלשים אמה ורחבן עשר; אילו דברי רבי נחמיה **(שבת כח, א)**. וכדברי רבי יהודה (שם) - מכסה אחד היה, חציו של **עורות אילים** וחציו של **עורות תחשים**. ע"פ **תבנית המשכן וכליו, שלום דב שטיינברג ע"פ 50-51** בצורת היריעות לדעת ר' יהודה מצינו שלוש שיטות, (א) בכרייתא דמלאכת המשכן פ"ג כדברי ר' נחמיה לעיל; (ב) בכרייתא דמ"ט מדות איתא מכסה אחד מכסה כל האהל, משולש מן הצפון ומן הדרום (ישרי זווית) ועוד משולש ממערב (בסיסו צלע מערב, קודקודו במרכז צלע מזרח); (ג) המלבי"ם כתב ע"פ נתחומא שהיה עור איל אחד גדול מונח באמצע ובמקום שחסר לצדדים השלים בעור תחש, וכן למזרח ולמערב בעור תחש. ובמשך **חכמה** הביא שחלק מעל הקודש מעור אחד וחלק מעל קדש הקדשים מעור אחר, ויש דעה שהיו יותר חלקים. **ראב"ע (כה) ומכסה התחש אשר-עליו**, - אחז הכתוב דרך קצרה, שלא הזכיר מכסה עורות אילים (ראה **שם' כו, יד**). ויש אומרים ששני המכסים היו דבקים.

מִכְסֵּהוּ - זקף-גדול, מכסה אחד המורכב משני עורות העשויים להיות שוים או לא שוים בשטחם, הנלמדים כך: **ומכסה** – תביר, בתפקיד לחלק את **הַתַּחֲשׁוּ אֲשֶׁר-עָלָיו** - מרכא טפחא, יתור לרבות את התחש בסמוך לעורות אילים מאדמים, ו/או לרבות שטחו, וכמתואר בשרטוטים. **מִלְמַעְלָה** – אתנח, מגביל לומר שמכסה זה כיסה רק את גג המשכן ולא את הצדדים.

וְאֶת-מִסְךְ - קדמא זקף-קטן בתיבה אחת, כעין מידה מוקדם שהוא מאוחר בענין

בהקמת המשכן, אחרי הקמת כל עמודי המשכן **וְאֶת-מִסְךְ פֶּתַח** היה המוקדם (הראשון) מהכיסויים והמסכים שנתלה על עמודי **אֹהֶל מוֹעֵד**. כאשר פרקו את המשכן **וְאֶת-מִסְךְ פֶּתַח** היה המאוחר (האחרון) מהכיסויים והמסכים שהורד מ- **אֹהֶל מוֹעֵד** לפני שהחלו בפרוק עמודי המשכן. ותמיכה לכך נמצאת בפ' **רש"י: שמות תרומה כו, ט וכפלת את היריעה הששית** - העודפת באילו העליונות יותר מן התחתונות. **אל מול פני האהל** - חצי רחבה היה תלוי וכפול על **המסך** שבמזרח כנגד הפתח, דומה לכלה צנועה המכוסה בצעיף על פניה. ומשמע מזה שרק אחרי תליית המסך אפשר להניח הכיסויים וכן להיפך רק אחרי הסרת היריעות אפשר להסיר המסך במזרח.

במדבר נשא ד, מז: מִן שְׁלִשִׁים שָׁנָה וְמַעְלָה וְעַד בֶּן-חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל-הַבָּא לְעֵבֶד עֲבֹדָתְךָ וְעֲבֹדַת מִשְׁא בְּאֹהֶל מוֹעֵד:

רבי יוסף בכור שור (מז) עֲבֹדַת עֲבָדָה - שיר, שחיטה, הפשט וניתוח, שהיא **עבודה** לעבודת הכהנים; וזה היו עושים בני עשרים וחמש. **ועבודה משא** - שהיו עושים בני שלשים.

כָּל-הַבָּא – רביע, לארבע **עֲבֹדַת עֲבָדָה** - שיר, שחיטה, הפשט וניתוח, שהיא **עבודה** לעבודת הכהנים; וזה היו עושים בני עשרים וחמש.

לְעֵבֶד – קדמא, עבודת התחנכות הלויים מבני 25 שנה לצורך קבוצת ארבע **עֲבֹדַת עֲבָדָה וְעֲבֹדַת מִשְׁא** – דרגא תביר מרכא טפחא, אפשר שבתחילה כולם התחנכו בכל ארבע העבודות ואח"כ אפשר בגיל 30 שנה נקבעו לעבודה קבועה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה הלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות השטרות: אהיה, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פסוק – מוציא מפשט; מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספקא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – יתור
לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסק – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1; זקא-קטן; 2; זקא-גדול; 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
(קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה – תלשא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה;

במדבר נשא ה, ה: דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶזְרוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל-חַטָּאת הָאֵלֶּם לְמַעַל מַעַל בְּה' וְאַשְׁמָה הִנֵּפֶשׁ הַהוּא:
וְזוּ דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – זרקא מונח סגול מרמז על תוספת וגרעית אנשים מבני ישראל לענין **כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל-חַטָּאת הָאֵלֶּם** וגו'
ע"פ **תורה תמימה הערה יז**) אפשר כי **וְזוּ דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** – זרקא מונח סגול מרמז לגרעיה מוגבלת של הנשים ממצוות לא תעשה
מסוימות מקרב בני ישראל, באופן זה יש גם לא תעשה ששייך רק לכהנים, ומ-**תורה תמימה הערה יח**) וע"פ **תורה שלמה ספרי ואשמה**
הַנֵּפֶשׁ הַהוּא: –סלוק, להגביל שלא כולל קטן וקטנה, שאף שקטן בכלל הנפש היא הכל במשמע, אז כשם שקטן שעבד ע"ז חמורה
פטר בה את הקטן קל וחומר לכל מצות שבתורה.

תורה תמימה במדבר פרק ה

(ו) **אִישׁ אֶזְרוֹ אִשָּׁה** - תניא, כל מצות לא תעשה אחד האנשים ואחד הנשים חייבים, דאמר קרא איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם,
השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה" (קדושין ל"ה א'):
וְאַשְׁמָה הִנֵּפֶשׁ הַהוּא - (ואשמו לא נאמר אלא ואשמה הנפש ההיא) לרבות הגר וטומטום ואנדרוגיניוס" (ספרי):

שני אופנים להבנת מונח רביע, (א) על מי חלה מצוות לא תעשה זאת, (ב) חפש למעלה מארבע השוואות בין מעילת ישראל בישראל ובין
מעילת ישראל בגר
(א) על מי חלה מצוות לא תעשה זאת, **אִישׁ אֶזְרוֹ אִשָּׁה** – מונח רביע, בתפקיד חמישה **כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל-חַטָּאת הָאֵלֶּם לְמַעַל מַעַל בְּה'**
וְאַשְׁמָה הִנֵּפֶשׁ הַהוּא: והם **אִישׁ אֶזְרוֹ אִשָּׁה** הגר וטומטום ואנדרוגיניוס" (ספרי):

(ב) **שש השוואות** בין מעילת ישראל בישראל למעילת ישראל בגר, שיהיה חייב קרבן. **וְה' ה, כא** נפש כי תחטא ומעלה, כך הקב"ה כתב
פרשה בתורה בין ישראל לגרים, שאם גוזל אדם מישראל לגר דינו כגוזל מישראל,
אִישׁ אֶזְרוֹ אִשָּׁה – מונח רביע, בתפקיד לפחות ארבע, מובא ב-**תורה שלמה [מד] במד"ר פ"ח-א**, על **כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל-חַטָּאת הָאֵלֶּם**
לְמַעַל מַעַל בְּה' וְאַשְׁמָה הִנֵּפֶשׁ הַהוּא:
... כי חטא כי תחטא, ובגזול הגר כתיב **מִכָּל-חַטָּאת הָאֵלֶּם**.
ומעלה מעל בה' (ו' ה, כא) ובזה כתיב **לְמַעַל מַעַל בְּה'**,
בזה כתיב (שם פס' כג) והיה כי יחטא ואשם ובגר כתיב **וְאַשְׁמָה הִנֵּפֶשׁ הַהוּא**
בזה כתיב (שם פס' כד) ושלם אותו בראשו ובגר כתיב **וְהָשִׁיב אֶת-אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ**
בזה כתיב (שם פס' כד) וחמישיתיו יוסף עליו, ובגר כתיב **וְחַמִּישְׁתּוֹ יוֹסֵף עָלָיו**
בזה כתיב **וְיִקְרָא ה, כה:** **וְאֶת-אֲשָׁמוֹ יָבִיא לְה'** ובגר כתיב **מִלְּבַד אֵיל הַכַּפְּרִים**

במדבר נשא ה, ז: וְהִתְנַדְּוּ אֶת-חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ

וְהָשִׁיב אֶת-אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְחַמִּישְׁתּוֹ יוֹסֵף עָלָיו
וְנָתַן לְאֲשֶׁר אָשֵׁם לוֹ:

אֶת-חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ – זרקא מונח סגול : מוסיף ו/או גורע מהענין על הענין. הרחבת המושג "אשר עשו" כפי' **אור החיים במד' נשא**
ה, ו **כִּי מִשַּׁעַת מַעֲשֵׂה הַחַטָּא** שהוא הגזל וכפירת ממון, **יחשוב הוא למעול מעל בה' לישבע בשמו כשיתבעוהו** לדין, ולכן החידוש של
הווידוי! ועוד כתב שם לצד שהוא חטא בשבועה בה' **יפעיל הגרעון בנפש**,
וְהִתְנַדְּוּ אֶת-חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ – רביע זרקא מונח סגול, מוסיף על הענין מהענין **תורה שלמה [מו] רמב"ם ה' תשובה פ"א ה"א, א, ...**
וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה משוכח וכו'

וְנָתַן – זקף-גדול, ענין בעל שלוש נקודות, שתיים באופן אחד ואחת באופן אחר. כאן ע"פ **בבלי פסחים לא, א** דתניא, רבי נתן אומר: מנין
לנושה בחבירו מנה, וחבירו בחבירו, שמוציאין מזה ונותנים לזה - תלמוד לומר **וְנָתַן לְאֲשֶׁר אָשֵׁם לוֹ:** " שרשרת של שלושה
אנשים, הראשון חייב לשני מנה והשני חייב לשלישי מנה, גובים מהראשון ונותנים לשלישי ומדלגים על השני.
וְנָתַן – זקף-גדול, ענין בעל שלוש נקודות, שתיים באופן אחד ואחת באופן אחר: שתי נקודות: מחזיר לנגזל או ליורשיו. נקודה אחת:
ובמקרה של גר שמת ללא יורשים ההחזרה היא לה' הנותן לכהן כנאמר בפסוק הבא.

במדבר נשא ו, כה יָאֵר ה' וּפָנָיו אֵלָיֶךָ וַיַּחֲנֹךְ: ס

יָאֵר ה' וּפָנָיו אֵלָיֶךָ – קדמא דרגא פסק, מצד כללי הטעמים בתחביר היה צריך להיכתב טעם מרכא ולא טעם דרגא כי אין בין הדרגא לתביר שאחריו
שתי הברות ללא טעם. אבל הקב"ה רצה דווקא טעם דרגא ולכן סיבה אחת לפסק להוסיף פיצוי במקום הברה. כמו כן אפשר להסביר כי
טעם פסק בא להפריד בין שם הוי' ובין מילת פנים כי לה' אין פנים אלא דברה תורה בלשון בני אדם.
אבל ע"פ תבנית הטעמים הבאה יובן הפסוק באור חדש:
ה' וּפָנָיו אֵלָיֶךָ – דרגא תביר טפחא, בתפקיד כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל הענין, קבוצת הפרטים הם כל בני ישראל וה' **יָאֵר** –
קדמא, מקדים ה' בהארת פנים במתנה לכולם ללא הבדל, כנאמר ב-**ספרי פסקא נא** יתן לך מאור פנים, ר' נתן אומר זה **מאור שכנינה, ...**
ד"א יָאֵר זה **מאור תורה** וגו'. ונאמר ב- **אגרת הקדש - האדמו"ר הזקן- פרק ד' דף קו** ...**השכל** מתכוונן בהתכווננות חיצונית - תתאה,
זו בחינת הדעת. לעומת התכווננות מעומקא דליבא למעלה מבחינת הדעת בגדולת ה' היא בחינת מתנה נתונה מאת ה' מן השמים
מהארת בחינת פנים העליונים כש"כ יָאֵר ה' וּפָנָיו אֵלָיֶךָ (וַיַּחֲנֹךְ): (במד' נשא ו, כה) וכש"כ **(דברים נצבים לו:)** **וַיִּמַּל ה' אֶל-תִּיבֶךָ (אֶת-**
לְבַבְךָ) וכו'. ורבי אברהם המלאך אמר **(שמות יתרו יט, ב)** **וַיַּרְדּוּ ה' עַל-הַר סִינַי** - דרגא תביר שה' צמצם אורו אין סוף צימצומים כדי
שנוכל לזכות באורו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה הלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות הששירות: אחת, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור
לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסוק – סוד שנתקל, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
(קדמא – סדר קרימות; אולא = גרש"ט – 5: יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין י"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בולכה;

1.2 במדבר נשא ד, כא

במדבר נשא ד,כו:

וְאֵת קַלְעֵי הַחֲצֵר וְאֵת-מִסְכּוֹ פֶּתַח וְשַׁעַר הַחֲצֵר אֲשֶׁר עַל-הַמִּשְׁכָּן וְעַל-הַמִּזְבֵּחַ כְּכִיב וְאֵת מִיתְרֵיהֶם וְאֵת-כָּל-כְּלֵי עֲבֹדְתָם וְאֵת כָּל-אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם וְעִבְדוּ:

וְאֵת – תרסא, אפשר בתפקיד שיעור לדרוש גובה קלעי החצר מהפשט ב-**שמות תרומה כו, יח חמש אמה**, ע"פ **תבנית המשכן וכליו**, **הרב שלום דב שטיינברג** ד"ה מדת העמודים, מבואר במפרשים שזה רק לפי ר' יהודה כי לשיטתו מזבח החיצון היה רק שלוש אמה גובה. אבל לר' יוסי שהמזבח היה 10 אמה גובה, החמש אמה של קלעי החצר הם מעל לגובה המזבח כדי שלא יראה הכהן שעובד בראש המזבח. לכן גובה הקלעים היה 15 אמה.

לפי תבנית הטעמים **וְאֵת** – תרסא פרט מקדים, **קַלְעֵי הַחֲצֵר** – קדמא ואזלא כעין כלל מלמד **וְאֵת-מִסְכּוֹ פֶּתַח וְשַׁעַר הַחֲצֵר** – פרט של הכלל, ואין בכלל אלא מה שיש בפרט, ועל פרט זה נדרש מאורכו חמש עשרה אמה שזה היה גובהו ולכן הנאמר כי קלעי החצר גובהם חמש אמה, יש להוסיף זאת לדרשת ה-15 אמה ולכן גובה מסך הפתח מחושב ל-20 אמה באורך 15 אמה (ע"פ **תוס' זבחים ט, א** ד"ה ואומר, **מלבי"ם** ומעשה חושב)

במדבר נשא ה,יח:

וְהַעֲמִיד הַפֶּתַח אֶת-הָאִשָּׁה לִפְנֵי ה' וּפָרַע אֶת-רֵאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל-כַּפֶּיהָ אֶת מִנְחַת הַזֶּכֶרֶן מִנְחַת קִנְיָת הַיָּד וּבִגְדֵי הַפֶּתַח יִהְיוּ מִן הַמְּאָרְרִים וְהַעֲמִיד הַפֶּתַח אֶת-הָאִשָּׁה לִפְנֵי ה' רַשִׁי (יח) וְהַעֲמִיד הַפֶּתַח וְגו' – והלא כבר נאמר: "והעמידה לפני ה' (לעיל טז) ? אלא מסייעין היו אותה ממקום למקום כדי ליגעה ותטרף דעתה ותודה (ראה **סוטה ח,א).**

ופרע – סותר את קליעת שיערה כדי לבזותה. מכאן לבנות ישראל, שגלוי הראש גנאי להן (ראה **כתובות עב,א**). **לפני ה'** – בשער נקנור, הוא שער העזרה המזרחי (ראה **סוטה ז,א**), דרך כל הנכנסים.

רמב"ם נשים הלכות סוטה פ"ג ה"ג

עמדה בדבורה שהיא טהורה, מביאין אותה לשער מזרחי של עזרה שהוא כנגד קדש הקדשים ומעלין אותה ממקום למקום ומקיפין בה כדי לייגעה עד שתקצר נפשה אולי תודה.

רמב"ם נשים הלכות סוטה פ"ג ה"ד

אם עמדה בדבורה מביאין אותה כנגד שער המזרח מבחוץ ומעמידין אותה שם וכו'.

רמב"ם הלכות סוטה פ"ג ה"ה

ואחר כך כהן אחר בא אליה מכהני העזרה ואוחז בבגדיה מכנגד פניה וקורע וכו'.

אֶת-הָאִשָּׁה לִפְנֵי ה' – זרקא מונח סגול – כעין מוסיף מהענין על הענין, ביום הכפורים לפני השם זה בצפון המזבח מול פתח האולם וכאן לפני השם מתפשט עד שער ניקנור שגם הוא מול פתח האולם אך הרבה רחוק מזרחה והאשה עומדת בעזרת הנשים.

וְהַעֲמִיד הַפֶּתַח אֶת-הָאִשָּׁה לִפְנֵי ה' – קדמא מרכא זרקא מונח סגול, כעין לכתחילה ובפועל, ההעמדה לכתחילה היא בשער ניקנור אבל בפועל, כרש"י ורמב"ם, בתוך השער מסייעין אותה בו ממקום כדי ליגעה ותטרף דעתה ותודה היינו מאריך דרכה להעמדה הסופית, ובכל מקום העמדה שזה כביכול "לפני ה'" כנראה דוחקים בה שתודה.

ועוד לכתחילה מדובר בכהן אחד אבל בפועל מרבה כהנים, אחד המעמידה, ע"פ הרמב"ם נראה שהוא גם הכותב ומביא המים והעפר, אבל לפריעה ע"פ המשנה למלך "בתוספתא פרק קמא דסוטה ה"ה איתא "כהנים מטילין גורלות כל מי שיעלה אפילו כהן גדול יוצא ועומד בצד סוטה ואוחז בבגדיה וע"ש.

וּפָרַע אֶת-רֵאשׁ הָאִשָּׁה - בבלי כתובות עב,א ואיזוהי דת יהודית יוצאה וראשה פרוע. ראשה פרוע דאורייתא היא דכתיב (**במדבר נשא ה,ח**) **וּפָרַע אֶת-רֵאשׁ הָאִשָּׁה** - פשטא מונח זקף-קטן שני לימודי פשט, (א) ותנא דבי ישמעאל אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש דאורייתא.

אי-נמי מדכתיב וּפָרַע מכלל דההוא שעתה לאו פרועה הות, שמע מינה אין דרך בנות ישראל לצאת פרועות ראש וכן עיקר. (ב) כפירש **רש"י אזהרה**. מדעבדינן לה הכי לנולה מדה כנגד מדה, כמו שעשתה להתנאות על בוועלה מכלל דאסור. **דאורייתא היא**. ואמאי לא קרי לה דת משה:

במדבר נשא ה,יט:

וְהַשְׂבִיעַ אֹתָהּ אֹתָהּ הַפֶּתַח וְאָמַר אֶל-הָאִשָּׁה אִם-לֹא שָׁכַב אִישׁ אִתְּךָ וְאִם-לֹא שָׁטִית טְמֵאָה פֶּתַח אִישְׁךָ הִנְקִי מִמֵּי הַמְּאָרְרִים הָאֵלֶּה:

הִנְקִי - זקף-גדול, שלוש נקודות אשר אפשר כי שתיים באופן אחד ואחת באופן אחר. ע"פ **אור החיים** מבחן הסוטה הוא בכח שלושה גורמים: המים הקדושים המיצגים את המים התחתונים מימי בראשית, העפר הקדוש מקרקע המשכן, השם הקדוש הכתוב בספר הניתן בתערוכת המים והעפר. אפשר לומר כי האחד הוא השם הקדוש שהוא רוחני והשניים הם המים והעפר שהם חמריים. אם טהורה ע"פ **בבלי סוטה יז הִנְקִי** זוכה ללידות קלות, בנים נאים, בן כמו אברהם אבינו כי עמדה מבחן. אם סתה **חנקי** – בהחלפת אות ה"ה באות חז"ת עונש לעבריינית. הנאמר בפסוק כא **בשנך צבה וירכך נופלת** זה תיאור של ניפוח כמו בצקת הגורמת לחנק בקנה הנשימה והריאות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה הלכה ובאגדה, התשע"ו
 המצוות הששירות: אהבה, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מאריך = מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – יתור
 לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב
 אחד נדרש; פסוק – סודר שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
 (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
 שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בולכה;

**במדבר נשא ה, כב: וְכָאֵל הַמַּאֲרָרִים הָאֵלֶּה בְּמַעַד לְצַבּוֹת בָּטָן וְלַנְּפֵל יָרֵךְ
 וְאַמְרָה הָאִשָּׁה אֲמֵן וְאֲמֵן:**

וְכָאֵל - תלישא-גדולה בתפקיד עקירה, זעזוע במקור הנפש בגלל מחיית חיי האשה

במדבר נשא ה, כג:

וְכָתַב אֶת-הָאֵלֶּת הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן בַּסֵּפֶר

וּמָחָה אֶל-מֵי הַמֵּרִים:

וְכָתַב - תלישא-גדולה בתפקיד עקירה, זעזוע במקור בגלל מחיית שם השם
בבלי נדרים ח"א, רב הונא ושמואל נדר חל נדר, שבועה לא חלה על שבועה

במדבר נשא ו, ב: דִּבְרַי אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאַמְרַתְּ אֲלֵהֶם

אִישׁ אִו-אִשָּׁה כִּי יִפְלֵא לְנִדְרָה נִדְרָה נְזִיר לְהִזְיֵר לָהּ:

(אתנח) **אִישׁ אִו-אִשָּׁה** - מונח רביע

כִּי יִפְלֵא - מהפך פשטא

לְנִדְרָה נִדְרָה נְזִיר - פשטא מונח זקא-קטן

לְהִזְיֵר - טפחא לה' - סלוק

רב המנונא אומר הברייתא **נְזִיר לְהִזְיֵר** - לכולי עלמא מדובר בשתי נזירויות, נזירות חלה על נזירות. השאלה האם שתיהן חלות ובאיזה אופן, ביחד, ברצף זה אחר זה ורק בסוף התקופה קרבנות ותגלחת.

רב הונא כמשנה אומר שאין נזירות חלה על נזירות אלא אם יאמר הריני נזיר היום הריני נזיר למחר, תחול נזירות שניה בהשלימו נזירות ראשונה של 30 יום. ר"ן שמה נאמר ששתי נזירויות יוצרות רצף אחד של 60 יום ואח"כ יביא קרבנות ותגלחת. לכן בא לומר שתי תקופות של 30 יום ובסיום כל אחת קרבנות ותגלחת.

ברייתא אומרת בשקבל על עצמו שתי נזירויות בבת אחת

כִּי יִפְלֵא - מהפך פשטא **לְנִדְרָה נִדְרָה נְזִיר** - פשטא מונח זקא-קטן. פעמיים פשטא אפשר שמרמז לקבלת יותר מנזירות אחת בבת אחת.

במדבר נשא ו, ד: כָּל יְמֵי נְזִירוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגִּפְן הַיַּיִן מִחֲרָצִים וְעַד-זֶג לֹא יֵאָכֵל:

רלב"ג והנה אמר כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מגפן היין - רוצה לומר: כל הימים שהוא נפרש מכל אשר יעשה מגפן היין, לפי מה שקדם (ראה **לעיל ב, ג**), הוא מוזהר שלא יאכל גם הפסולת, כמו החרצנים והזגים.

טט - תבנית טעמים כלל ופרט וכלל בתראה,

מִכֹּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כלל **מִגִּפְן הַיַּיִן מִחֲרָצִים וְעַד-זֶג** פרטים

לֹא יֵאָכֵל : - מרכא סלוק, רבוי והגבלה, הרבוי מהווה כלל בתראה לכלול - להזהיר שלא יאכל גם הפסולת כמו הפרטים החרצנים והזגים, וההגבלה נדרשת על פחות משיעור שלא נענש.

מִחֲרָצִים וְעַד-זֶג לֹא יֵאָכֵל תביר טפחא - תבנית נדירה (כ-12 פעם בתורה) יש כאן קבוצת פרטים, כאן הגמרא לימדה על איסורי נזיר, כל אחד בפחות משיעור שמצטרפים זה עם זה.

במדבר נשא ו, ה: כָּל-יְמֵי נְזִירוֹ תָעַר לֹא-יַעֲבֹר עַל-רֵאשׁוֹ

עַד-מִלֵּאת הַיָּמִים אֲשֶׁר-יִזְיֵר לָהּ קִנְיַת יְהוָה נֶחֱלַ פָּרַע שְׁעַר רֵאשׁוֹ:

תָּעַר - טפחא, ריבוי לא מוגבל במרכא, היינו מאמר הגמרא **בבלי סוטה טז, א** והלכה בכל דבר. (ראה פרק המכיל בבלי סוטה)

במדבר נשא ז, ד - ה: [ד] וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

[ה] קַח מֵאֵתְּם וְהָיִי לְעֵבֶד אֶת-עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְנִתְתָּה אוֹתָם אֶל-הַלְוִיִּם אִישׁ כִּפֵּי עֲבֹדָתוֹ:

(הפניה למדרש בזכות קונטרס ציורים להמחשה ע' כג חומש הדר ב"ב ת"ו)

קַח - יתיב, דווקא כך קרה הדבר, **מִדְרַש רַבָּה שִׁיר הַשִּׁירִים לו ב** אמר לו הקב"ה, משה, אילו להם הייתי אומר שיביאו, הייתי אומר לך שתאמר להם. אלא **קַח מֵאֵתְּם וְהָיִי**, מאתם היו הדברים.

צריך בירור במדרש רבה במדבר שבו כתוב פעם עד שנאמרה לו מפי הגבורה **קַח מאתם** ואח"כ כתוב "אלא **כֵּן** מאתם מאתם היה הדבר". האם ה"כ"ן היא שגויה או שהמדרש מדגיש "דווקא כך מאתם יצא (קרה) הדבר". ההסבר של טט על **קַח** - יתיב, דווקא כך קרה הדבר, מבוסס על דוגמאות אחרות במקרא. אם המדרש רבה כאן אינו טעות סופר הרי זה סיוע בעל משקל רב לתמוך בהשערה שטעם יתיב משמעו בין היתר דווקא כך, לפחות כך.

קַח מֵאֵתְּם וְהָיִי - זקא-קטן זקא-גדול - גלוי דעת/רצון ה' כנאמר ב-**מִדְרַש רַבָּה נִשָּׂא פִּיב"ה** מאתם היה הדבר הא הסכימה דעתם **לדעת העליונה**. זאת אומרת שדעת/רצון ה' קדם למעשה וע"פ **מִדְרַש רַבָּה שִׁיר הַשִּׁירִים לו ב** שבט או נשיא שבט יששכר כוונו להלכה שלא בדרך רוח הקודש ששרתה עד אז רק על משה.

קַח מֵאֵתְּם וְהָיִי לְעֵבֶד - זקא-קטן זקא-גדול זקא-גדול, שלוש זקף בין שני קיסרים, כעין נתן להם חוזק מיוחד כנאמר **מִדְרַש רַבָּה נִשָּׂא פִּיב"ה** אמר לו הקב"ה (למשה) **והיו לעבד את-עבדת אהל מועד** תן להם הויה, שיהיו קיימים לעולם ... תני בשם ר"מ **עד עכשין הן העגלות והפרות קיימות** ולא הוממו ולא הזקינו ולא הטריפו ולא נשברו והלא דברים ק"ו מה אם העגלות שנדבקו במלאכת אוהל מועד ניתן להם הויה עד שיהיו קיימות לעולם ישראל שהם דבוקים בהקב"ה עכ"ו שנא' (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם וגו'

* ק'ח מ'אתם ו'היו- ר"ת קמו - כעין עמדו לזמן רב

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה הלכה ובאגדה, התשע"ו
 המצוות הששירות: אחת, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מרכיב; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; ספקא – שנוי משמעות; רבוי מתפשט; מרכא ספקא – יתור
 לרבית, מכל מקום; דרגא תביר ספקא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטוח; מרכא תביר ספקא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב
 אחד בדרגה; פסוק ו – סוגר שחלק, השלם וחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישיה:
 (קדמא – סדר קדימות; אולא = גיש = גיש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
 שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 במדבר נשא ד, כא

במדבר נשא ה, טו: וְהִבִּיא הָאִישׁ אֶת-אִשְׁתּוֹ אֶל-הַכֹּהֵן וְהִבִּיא אֶת-קַרְבַּנָּהּ עֲלֶיהָ עֲשִׂירַת הָאִיִּפֹת קָמַח שְׁעָרִים לֹא-יֵצֵק עֲלֶיהָ שֶׁמֶן וְלֹא-יִתֵּן עָלֶיהָ לְבֹנֶה כִּי-מִנְחַת קִנְיָאֵת הִוא מִנְחַת זָכָרוֹן מִזְבַּחַת עֹזֶן:

בבלי סוטה ז, א (במ' נשא ה, טו) וְהִבִּיא – קדמא **הָאִישׁ אֶת-אִשְׁתּוֹ אֶל-הַכֹּהֵן** – מונח זרקא סגול, מוסיף מהענין על הענין

(א) שעסקו בה כהנים אחדים בזה אחר זה, ומה שמוסבר שעשו הגרלה מי יטפל בה אולי זה לשלב קריעת בגדיה

(ב) בלשון המשנה היו מעלים אותה לבית דין הגדול שבירושלים וגו' (היינו קודם להבאה לבית המקדש (במ' נשא ה, טו) **וְהִבִּיא –** קדמא,

לבית הדין הגדול) הגמרא בעמוד ב' לומדת ענין בית הדין הגדול מזקן ממרה, ואפשר לומר שהדבר מתואם עם טעמי קרא זה.

ועוד **וְהִבִּיא –** קדמא, קודם להגעה לבית הדין, **הָאִישׁ –** מונח, כלשון רבי יהודה מן תורה האיש (עצמו) מביא את אשתו (ולא שליח). אבל

אבל אמרו חכמים מוסרין לו שני תלמידי חכמים היינו מוסיפים על **הָאִישׁ** ע"פ תפקיד זרקא סגול בכתוב **אֶת-אִשְׁתּוֹ אֶל-הַכֹּהֵן**, שני

אנשים וע"פ התוספות שני תלמידי חכמים שיוכלו להתרות בו ולמנעו מלהתקרב אל אשתו.

אפשר כי מלת **אֶת-אִשְׁתּוֹ** מרבה מצבי אשה שגורמים לאיש להביאה לבית הדין הגדול לדונה כסוטה והנדרש ב- **במדבר נשא ה, כ:**

במדבר נשא ה, כא: והשביע הכהן את-האשה בשבעת האלה ואמר הכהן לאשה ויתן ה' אותך לאלה ולשבעה בתוך עמך בלח ה' את-ירכך נפלת ואת-בטנך צכה:

והשביע הכהן את-האשה בשבעת האלה – קדמא מרכא זרקא מונח סגול, כעין לכתחילה ובפועל. לכתחילה צריך להעבירה את כל

התהליך אלא אם תודה לפני מחיית השם במים (ראה ה, כז).

את-האשה בשבעת האלה – זרקא מונח סגול, כעין מוסיף מהענין על הענין, (א) למאן דאמר ששתי השבועות חד הן אז יש כאן תנאי

ככול ותוצאות שונות: על אמירת אמת – מוסיף לה ברכה, על אמירת שקר מוסיף לה קללה. (ב) למאן דאמר שאלו שתי שבועות שונות

הסבה לכך שבסוטה יש שני ענינים: (א) ענין של איסור המעשה (ב) ענין ממוני של גביית כתובתה.

תורה תמימה ה, כא) והשביע הכהן – אמר רבא, שתי שבועות האמורות בסוטה למה⁷⁷, אחת שבועה שיש עמה אלה ואחת שבועה

שאינן עמה אלה, היכי דמי שבועה שיש עמה אלה, אמר רב אשי, משביעני עליך שלא נטמאת ואם נטמאת יבאו בך⁷⁸ [סוטה יח, א]:

תורה תמימה הערה קיז) כפ' י"ט (טט) והשביע אתה הכהן שבועה שאין עמה אלה) ובפ' כ"א (טט) **והשביע הכהן** שבועה שיש עמה

אלה), וס"ל דב' שבועות מיוחדות הן:

הערה קיח) ר"ל שבועה על האשה שתגיד האמת ושבועה על הקללה (האלה) שתבא עליה אם הגידה שקר, וכדמפרש. ועיין משכ"ל

אות קי"א:

הערה קיא) ... ודע דבעיקר הדבר דמפרש שאין בענין פרשה זו תנאי כפול צריך באור, דהא לכאורה כופל התנאי בזה כמו שאמר אם

לא שכב ואם לא שטית הנקי, ושוב כתיב ואת כי שטית וכי נטמאת והשביע הכהן את האשה בשבעת האלה ואמר יתן ה' אותך לאלה

וגו', הרי זה תנאי כפול. אך הענין הוא דכל שקלא וטריא זו אתיא אליבא דמ"ד בסוגיא דסוטה י"ח א' דשתי שבועות יש בענין זה.

אחת שבועה שיש עמה אלה, ואחת שבועה שאין עמה אלה [ע"פ פ' כ"א], ר"ל שבועה על האשה שתגיד האמת ושבועה על הקללה

[האלה] שתבא עליה אם הגידה שקר, אבל בשבועה ראשונה (פסוק זה) לא פירש קללה אלא מכלל ברכה, ולכן חכמים דס"ל דשבועה

אחת בשני הפסוקים באמת יש בזה תנאי כפול, וקיצור דברים אלו באו ברש"י בסוגיין. - והנה כן קיי"ל כר' מאירי דבעינין תנאי כפול

ולא אמרינן מכלל לאו אתה שומע הן. ואמנם מבואר בשבועות ל"ו ב' דזה סבירא ליה לר"מ רק במילתא דממונא אבל במילתא

דאיסורא ס"ל גם הוא דמכלל לאו אתה שומע הן, ושאינו סוטה דאיסורא דיש בו ממונא הוא, והוא גביית כתובתה. ...

במדבר נשא ה, כב: וְבָאוּ הַיּוֹם הַמֵּאֲרָרִים הָאֵלֶּה בְּמַעַד לְצַבּוֹת בָּטָן וְלִנְפַל יָרֵךְ וְאִמְרָה הָאִשָּׁה אֲמֵן וְאֲמֵן:

וְבָאוּ – תלישא-גדולה בתפקיד עקירה, זעזוע במקור הנפש בגלל מחיית חיי האשה

וְבָאוּ – תלישא-גדולה בתפקיד שיעור, כנדרש ב-(ה, יח) ופי' **תורה תמימה ה, יח**

(א) **מִי הַמֵּאֲרָרִים הַמֵּאֲרָרִים: –** תניא, יכול מראה מים ת"ל ארד⁷⁹ ארד יכול שחור כדיו, ת"ל מי, הא כיצד, מראה מים ומראה ארד,

שיערו חכמים חצי לוג מים מן הכיורקב) [ירושל' סוטה פ"ב ה"ב]:

(ב) **מִי הַמֵּאֲרָרִים הַמֵּאֲרָרִים: –** א"ר תנחומא, מנין **המאריים** (ג' רמ"ח + רמ"ח = תצ"ו 248 + 248 = 496) כנגד רמ"ח אברים שבה ונגד

רמ"ח אברים שבו⁸⁰ [שם פ"ה ה"א]:

טט – צ"ע כי נלמד במסכת אהלות כי מספר איברי איש ואשה אינו שווה (כפ' קהתי)

במדבר נשא ה, כג: וְכָתַב אֶת-הָאֵלֶּת הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן בְּסֵפֶר וּמָחָה אֶל-מִי הַמֵּאֲרָרִים:

וְכָתַב – תלישא-גדולה בתפקיד עקירה, זעזוע במקור בגלל אפשרות למחיית שם השם

במדבר נשא ה, כז: והשקה את-המים והיתה אם-נטמאה ותמעל מעל באישה

וְבָאוּ בַּהּ הַיּוֹם הַמֵּאֲרָרִים לְמָרִים וְצַבְתָּה בְּטֶנֶה וְנַפְלָה וְרָכָה וְהִיתָה הָאִשָּׁה לְאֵלֶּה בְּקָרֵב עִמָּה:

והשקה את-המים והיתה אם-נטמאה ותמעל מעל באישה

טטוד"ל זרקא מונח סגול

שפתי חכמים – קודם שנמחק השם אם תאמר איני שותה ואצא בלא כתובה שומעין לה ואין משקין אתה אף על פי שאינה מודה

בטומאה! אך אם כבר נמחה (נמחק) השם ואומרת אצא ממנו בלא כתובה ואיני שותה אין שומעין לה כיוון שנמחק השם.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה הלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות השערות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשטא = מרכא; מרבי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא – שנוי משמעות; רבוי מתפשט; מרכא טפחא – יתור
לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטחא; מרכא תביר טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה על כל חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסוק ו – סדור שנתקל, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית:
(קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג מידות דר"י ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מוציאה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מוציאה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

במדבר נשא ו, ג – ח: [ג] מנין ושכר נזיר חמץ וזר חמץ וזר חמץ לא ישתה וכל-משתה ענבים לא ישתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל: [ד] כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מנפן הזין מחרצנים ועד-זג לא יאכל: [ה] כל-ימי גדר נזרו תער לא-יעבר על-ראשו עד-מלאות הימים אשר-יזיר להו קדש יהיה גדל פרע שער ראשו: [ו] כל-ימי הזירו לה על-גפם מת לא יבא: [ז] לאביו ולאמו ולאחיו ולאחותו לא-ישמא להם במתם כי נזר אלהיו על-ראשו: [ח] כל ימי נזרו קדש הוא להו:

בבלי נזיר ג,א הרי עלי לשלח פרע – הרי זה נזיר. ממאי הדין שילוח ריבויא הוא? דכתיב: (שיר השירים ד) שלחך פרדס רמונים. אימא: מידי דעבורי, כדכתיב: (איוב ה) ושולח מים על פני חוצות! תנא פרע פרע יליף, כתיב הכא: (במ נשא ו,ה) קדש יהיה גדל פרע, וכתיב התם גבי כהן הדיוט: (יחזקאל מד,ב) ופרע לא ישלחו. ואיבעית אימא: האי שולח מים נמי ריבוי הוא, (כדמתרגם רב יוסף): דכד משקין ליה מיא לפירא ורבי.

יחזקאל מד,ב: וראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו פסוק יכסמו את-ראשיהם:
קדש יהיה גדל פרע – מרכא טפחא, יתור לרבות, מופנה ללימוד ככעין גזרה שוה אל **ופרע לא ישלחו** טפחא, מונח אתנא. **פרע ופרע לא ישלחו** שתייהן בטפחא, התומך בלימוד בגזרה שוה.

בבלי נזיר ג,ב גמ'. מתני' דלא כר' שמעון; דתניא, ר"ש אומר: אינו חייב עד שידור מכולם, ורבנן אמרי: אפילו לא נזר אלא בחד מנהון הוי נזיר. מ"ט דר"ש? אמר קרא: (במ נשא ו,ד) **מכל אשר יעשה מנפן הזין מחרצנים ועד-זג לא יאכל**. ורבנן מ"ט? אמר קרא: (במ נשא ו,א) **מנין ושכר נזיר**. ור' שמעון נמי הכתיב: **מנין ושכר נזיר**! ההוא מיבעי ליה: לאסור יין מצוה כיון הרשות. מאי היא? קדושתא ואבדלתא, (כוס יין לקידוש ולהבדלה) טט – הסבר שיתות רבי שמעון ורבנן

דתניא, ר"ש אומר: אינו חייב עד שידור מכולם (מכל איסורי נזיר יין, תגלחת, טומאת מת), ורבנן אמרי: אפילו לא נזר אלא בחד מנהון הוי נזיר. מ"ט דר"ש? (במ נשא ו,ד) **מכל אשר יעשה מנפן הזין מחרצנים ועד-זג לא יאכל**. תלישא-קטנה, קדמא ואולא מונח רביע תביר טפחא מרכא סלוק.

רש"י מסכת נזיר ג,ב מכל אשר יעשה – משמע שצריך שיהא נזיר **מכל אשר יעשה** שאינו נזיר אלא א"כ נזיר מכולם. **תוספות מסכת נזיר דף ד עמוד א**
עד שיזיר מכולן – או יאמר סתמא דמשמע כל מילי דניזירות קיבל עליה ואם בא לפרש חרצן וזג צריך לפרש כולם גם תגלחת וטומאה.

מכל אשר יעשה מנפן הזין – אלמא דמכולהו צריך להזיר וא"ת ואכתי תגלחת וטומאה לא שמעינן וי"ל כיון דגלי לן ביין (טט – כל הפרטים) ה"ה שצריך לקבל גם תגלחת וטומאה ונפקא לן מלישנא דקרא מכל. **לפי הרא"ש** לר"ש היות ופירט בגפן הוא הדין למה שלא פירט, דהיינו תגלחת וטומאת המת. ורבנן מ"ט? אמר קרא: (במ נשא ו,א) **מנין ושכר נזיר** – מהפך פשטא זקף-קטן

ור' שמעון נמי הכתיב: (במ נשא ו,א) **מנין ושכר נזיר**! ההוא מיבעי ליה: לאסור יין מצוה כיון הרשות. מאי היא? קדושתא ואבדלתא, **בבלי נזיר ד,א** הרי מושבע ועומד עליו מהר סיני! (לר"ת וכי מושבע מהר סיני? זה רק מרבנן) אלא כי הא דאמר רבא: שבועה שאשתה, וחזר ואמר הריני נזיר, אתיא נזירות חיילא על שבועה. (הנזירות דוחה השבועה) ורבנן נמי הא מיבעי ליה: לאסור יין מצוה כיון רשות! א"כ, לימא קרא **מנין**, מאי **ושכר**? שמעת מינה תרתי.

הסבר רבנן, הקרא (במ נשא ו,א) **מנין ושכר** – מהפך פשטא **נזיר** – זקף-קטן (ענין של שתיים), הנזירות מלמדת שתי הלכות: א' **מנין** לימוד כפשוטו. לאסור יין מצוה כיון רשות! כי הנזירות דוחה השבועה ב' **ושכר** שהוא יתר, לימוד שלא כפשוטו, קבל נזירות מדבר אחד מאיסורי הנזיר (פסוקים ד ה ו) חלה עליו נזירות שלימה ור"ש? היינו טעמא דכתיב שכר, לאלופי שכר שכר למקדש,

הסבר רבי שמעון, הקרא (במ נשא ו,א) **מנין ושכר** – מהפך פשטא **נזיר** – זקף-קטן (ענין של שתיים), הנזירות מלמדת שתי הלכות: א' לימוד כפשוטו לאסור יין מצוה כיון הרשות. כי הנזירות דוחה השבועה ב' לימוד שלא כפשוטו, להקיש לענין עבודת כהנים בשיכרות רק מיין

דכתיב: (וי שמיני ט) **וְנֵזֶן וְשִׁכָר אֶל-תַּשְׁחֵן אֶתְּהוּ וּבְנִיָּה אֶתְּךָ בְּבִאכֶם אֶל-אֱהוּא מוֹעֵד וְלֹא תִמְתּוּ חֶקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם**, מה גבי נזיר – יין הוא דליתסר, אבל שאר משקין לא, אף גבי מקדש נמי – יין הוא דליתסר, אבל שאר משקין המשתכרין לא; ולאפוקי מדרי' יהודה, דתניא, ר' יהודה אומר: אכל דבילה קעילית, ושתה דבש וחלב, ונכנס למקדש – חייב. רבי יהודה לא משווה נזיר לכהן בעבודת ביהמ"ק כי הוא אוסר גם במשקאות משכרין אחרים.

חלב משכר ראה (ד"ק שופטים ה,ב) **מִיָּם שָׂאֵל חֶלֶב נִתְּנָה בַסֶּפֶל אֲדִירִים הַקְרִיבָה חֲמָאָה**: ... והשקתהו חלב הנותר אחר החמאה כי הוא מכביד הלב וטורף הדעת וגו'

(דרך אחרת לענות לרבי שמעון) איבעית אימא: ר"ש לית ליה איסור חל על איסור; דתניא, ר"ש אומר: האוכל נבילה ביום הכפורים – פטור. (תוספות מסביר שלא שנבעע לשתות אלא שנבעע לשתות ונזר, הפסוק **מנין ושכר נזיר** גורם שיש בנזיר שני איסורים שלא כדרך הלימוד של ר"ש בכל התורה כולה שאיסור לא חל על איסור.

הסבר אחר לרבי שמעון על **ושכר**, הקרא (במ נשא ו,א) **מנין ושכר** – מהפך פשטא **נזיר** – זקף-קטן (ענין של שתיים), הנזירות מלמדת שתי הלכות ע"פ השיטמ"ק והרא"ש: א' **מנין** לימוד כפשוטו לאסור יין מצוה כיון הרשות. כי הנזירות דוחה השבועה ב' **ושכר** לימוד שלא כפשוטו, שאם נשבע שלא ישתה חלים שני איסורים, שלא כדרך הלימוד של ר"ש בכל התורה כולה שאיסור לא חל על איסור.

ולרבנן נמי הכתיב: (במ נשא ו,ד) **מכל אשר יעשה מנפן הזין מחרצנים ועד-זג לא יאכל**: ! אמרי לך רבנן: התם לימד על איסורי נזיר שמצטרפים זה עם זה. (לרבנן הקרא מלמד על צירוף איסורים של דברים היוצאים מן הגפן לכדי שיעור כזית להתחייב במלקות.) טט – תבנית הקרא כעין פרט וכלל ופרטים בתראה. פרט קדמא **מכל** – תלישא-קטנה, כלל **אשר יעשה** – קדמא ואולא, **מנפן הזין מחרצנים ועד-זג לא יאכל** – ופרטים בתראה

ור"ש? לית ליה צירוף; דתניא, ר"ש אומר: כל שהו למכות, לא אמרו כזית אלא לענין קרבן. (לר"ש אין צירוף כלל בתורה, כי כל איסור עומד לעצמו בכל שהו. לכן על כל לאו שבתורה שיש בו מלקות מספיק לעבור בכל שהו להתחייב במכות, והעובר בכזית באכילה כגון ביה"כ, חלב, דם, נבילה מתחייב בקרבן)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה הלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות השערות: אהבה, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי משמעות; מרכא טפא – יתור
לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שזה לפיטח; מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפיטח; תביר מרכא טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסק ו – סיוור שחלק, השלם וחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
(קפא) – סדר קריאת; אולא = גרש = 5; יוצא מהענין; קפא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.4 במדבר נשא ד, כא

במדבר נשא ד, לב:

ועמודי החצר סביב ואדניהם ויתרתם וימתיהם ללל-פליהם ולכל עבדתם ובשמת הפקדו את-כלי משמרת משאם:

ועמודי – תרסא, אפשר כשעור מספר העמודים **במדבר רבה (וילנא) פרשת נשא פרשה ו** ... ועמודי החצר סביב אלו נ"ו עמודים שהיו עומדים סביב החצר שעליהם פורסים הקלעים ואדניהם אלו נ"ו אדנים שבהם היו מעמידין העמודין וד' עמודים וד' אדנים שהיו פורסין עליהם מסך שער החצר, המיוחד בדבר שלכן לא היו עמודים בפניות חצר המשכן, אלא יצאו מוטות עץ מהעמודים אל הפינה ועליהם נתלו הקלעים בפניות. וכן בשער החצר לא היו חמישה עמודים אלא ארבעה עמודים ובקצוות היו מוטות שיצאו מהעמוד הראשון והרביעי. אפשר כי המספר 60 מרומז בג' האותיות **מודי**. כי עם עמודים בפניות צריך לחצר 20, 11, 20, 3, 3, ולשער החצר 5 סה"כ ס"ב עמודים.

ועמודי – תרסא, אפשר כשעור גובה העמודים המרומז בג' של האותיות **ודי** העולה 20 אמה.

העמק דבר – כל קרש נקרא בשם א' ב' ג' וכו' כדאיתא בירושלמי הוריות (פ"ג,ה"ה) דקראש של צפון לא עמד בדרום, וכן עמודים ואדנים. ובהערות שגם כל לוי נשא קרש או עמוד או כלי מסוים אליו. **ועמודי** – תרסא, אפשר כרמז לכעין מחיצה של כל אחד במקומו הראשון וכל אחד עם הנושאים הקבועים שלו.

במדבר נשא ד, מט:

על-פי ה' פקד אותם ביד-משא איש על-עבדתו ועל-משאו

ופקדיו אשר-צנה ה' את-משא: פ

על-פי ה' – קדמא ואזלא, יש ללמוד הכתוב כעין כלל ופרט, ואין בכלל אלא מה שיש בפרט פרט (א) **על-פי ה'** פרט (ב) **ביד-משא** ללמד שכל אשר **פקד אותם ביד-משא** היו ע"פ ה' אף שלא בכל מקום נאמר מפורש. כפ' **ר' יוסף בכור שור (מט)** ו- **על-פי ה' פקד אותם** - עשה אותם פקודים על משמרתם ומשאם. בבני קהת ובני מררי כתיב "על פי ה' ביד משה" (לעיל,לז,מה), ובבני גרשון **לא כתיב** אלא "על פי" (לעיל,מא), **ולא כתיב** 'ביד משה'. ונראה, לפי שבראש הפרשה של בני קהת כתיב **וידבר ה' אל-משה ואל-אהרן (לעיל,א)**, פירש בסוף שמשא עיקר, וכתב (מט, ת) **ביד-משא**. ובבני מררי כתיב "בני מררי למשפחותם" וגו' (לעיל,כט), **ולא כתיב** בה 'וידבר ה' אל משה', פירש בסופה **אשר פקד משה ואהרן על-פי ה' ביד-משא**: (לעיל,מה), לומר, שמפי הגבורה נאמר למשה. אבל בבני גרשון כתיב "וידבר ה' אל משה" (לעיל, כא), ולא נזכר שם אהרון, לכך לא הוצרך לומר **ביד-משא** [הג"ה].

רמב"ן (מט) ופקדיו אשר-צנה ה' את-משא - מסורת ה' כתיבין אשר וסבירין כאשר, ואותן הפקודים היו במצוה מבין שלשים ועד בן חמשים, לשון רש"י. ואם כן יהיה **ופקדיו** כנוי למשה:

אבל ר"א (ראב"ע) פירש כי **איש איש** על גרשון קהת ומררי, שמינה משה לכל אחד משלשתם על עבודתו ועל משאו כאשר הזכיר למעלה, וזה טעם "ופקודיו", של כל איש ואיש הנזכר. ויתכן שיהיה "אשר צוה" כפשוטו, יאמר שמינה שלשת האחים האלה כל אחד על עבודתו ועל משאו כמו שמפורש למעלה, ופקודיו של כל אחד מהם אשר צוה ה' את משה לפקוד אותם לגולגלותם מינה על עבודתו ועל משאו. הזכיר שמינה אותם למשפחותם, ומינה היחידים לגולגלותם כל אחד על עבודתו ועל משאו. (**ר' יוסף בכור שור** כל אחד זר' אצל עבודתו של חברו) וכן הדין שאין בן לוי רשאי לעשות במלאכת חברו ולא לסייעו בה, כמו שאמרנו (ספרי קרח ט, בבלי ערכין יא, ב) וכבר בקש רבי יהושע בן חנניה לסייע את רבי יוחנן בן גודגדה בהגפת דלתות, אמר לו חזור לאחוריך, שכבר אתה מתחייב מיתה, שאני מן השוערים ואתה מן המשוררים:

ופקדיו – זקף—גדול, הן שלושה גרשון קהת ומררי

איש איש על עבדתו - מרכא תביר טפא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא עבודת הלויים והשונים בהלכותיהם לגבי הנושא או שאינם מצטרפים, וזהו שכל משפחה יש לה עבודות שלה ואסורה בעבודות של משפחה אחרת, **ועל-משאו** - אתנח מגביל ועוד שראינו בפר' במדבר שהיו ללויים מנויים מה ישאו במדבר ולא היו מתחלפים ביניהם.

במדבר נשא ה, ח:

וחו ואם-אין לאיש נאל להשיב האשם אליו האשם המושב לה' לפנה

מלכד איל הפכדים אשר יכפר-בו עליו:

רש"י ואם-אין לאיש נאל, שמת התובע שהשביעו ואין לו יורשים: להשיב האשם אליו, כשנמלך זה להתודות על עונו **ואמר רבותינו** וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואלים או בן או בת או אח או שאר בשר הקרוב ממשפחת אביו למעלה עד יעקב **אלא זה הגר** שמת ואין לו יורשים:

האשם המושב, זה הקרן והחומש:

וזקוני לה' לפנה, הקב"ה אביו של גר וראוי ליורשו לפיכך ינתן לבן ביתו דיינו כהן:

לה' לפנה, קנאו השם ונתנו לכהן שבאותו משמר: **לפנה** – אתנח מגביל שרק כהני המשמר המשרת באותו שבוע יקבלו ירושת הגר שאין לו יורשים ולא כהנים אחרים.

במדבר נשא ז, ד – ה:

ודן ויאמר ה' אל-משה לאמר:

[ה] קח מאתם יהי לעבד את-עבדת אהל מועד ונתתה אותם אל-הלויים איש כפי עבדתו:

(הפניה למדרש בזכות קונטרס ציורים להמחשה ע' כג חומש הדר ב"ב ת"ו)

שיר השירים רבה (וילנא) פרשה ו

ומי נתן להם את העצה, א"ר סימון שבטו של יששכר, אמר להם המשכן הזה שאתם עושים פורח הוא באויר, עשו לו עגלות כדי שיהא נטען בהם, הוא שהכתוב משבח שבט יששכר שנא' (ד"ה = דברי הימים = א' י"ב) ומבני יששכר יודעי בינה לעתים, מהו לעתים, רבי תנחומא אמר לקיסרין, ר' יוסי בר קסרי אמר לעיבורין,

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה הלכה ובאגדה, התשע"ו
המצות השערות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל: מונח – רבוי: מהפך פשטא – מוציא פשטא – מרכא = מאריך, רבוי: דרגא – מצרף: תביר – מחלק, ממעט, לא ממש: טפאא – שנוי משמעות, רבוי ממשותף: מרכא טפאא – יתור
לרבות, מכל מקום: דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של הנושעים, בד"כ מצב
אחד נדרש: פסוק ו – סדור שחלק, השלם וחלק נדרשים: זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישיה:
(קדמא – סדר קיימות; אולא = גיש = גיש"ס – יוצא מהענין; קדמא ואולא – (מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מחצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה;

(שם/דברי הימים א' א"ב) / **לדעת מה יעשה ישראל**, שהיו יודעים לרפאות את הקורס, ראשיהם מאתים, אלו מאתים ראשי סנהדראות שהיה שבתו של יששכר מעמיד, וכל אחיהם על פיהם, מלמד שכל אחיהם היו מסכימים ההלכה על פיהם כהלכה למשה מסיני,

במדבר רבה (וילנא) פרשה יב סעיף יח

יקריבו אותם לפני המשכן וימסורם לצבור באו ועמדו לפני המשכן ולא קבל מהם עד שנאמרה לו מפי הגבורה קח מאתם ה' ויאמר ה' אל משה לאמר קח מאתם וגו' מהו לאמר תני רב הושעיא אמר לו הקדוש ברוך הוא משה צא ואומר להם דברי כבושים ודברי נחמות קח מאתם באותה שעה היה משה מתיירא ואומר תאמר שמא נסתלקה ממני רוח' ויהי' קדושתה על הנשיאים א"ל הקב"ה משה אילו להם הייתי אומר שיביאו לך הייתי אומר שתאמר להם אלא כך מאתם מאתם היה הדבר הא הסכימה דעתם לדעת העליונה והיה משה מתיירא ואומר תאמר שמא אחת מן העגלות נשברה או א' מן השוורים מת ונמצא קרבן של נשיאים פסול אמר לו הקב"ה והיו לעבוד את עבודת אוהל מועד ניתן להם הווייה שיהיו קיימים לעולם עד היכן היו קיימים ר' יודא בשם ר' ש בר ר' נחמן ור' חוניא בשם בר קפרא אמר עד שבגלגל שוורים זבחו והיכן הקריבו ר' אבא בר כהנא אמר בנוב הקריבו ר' אבהו אמר בגבעון הקריבו ר' חמא בר ר' חנינא אמר בבית העולמים הקריבו אמר ר' לוי קיימיה דר' חמא בר' חנינא דכתיב (מ"א = מלכים א' = ח) ויזבח (המלך) שלמה את זבח וגו' תני בשם ר"מ עד עכשיו הן העגלות והפרות קיימות ולא הוממו ולא הזקינו ולא הטריפו ולא נשברו והלא דברים ק"ו מה אם העגלות שנדבקו במלאכת אוהל מועד ניתן להם הווייה עד שיהיו קיימות לעולם ישראל שהם דבוקים בהקב"ה עאכ"ו שנא' (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם וגו', ונתת אותם אל הלויים איש כפי עבודתו לפי טוה משאו הרבה לו עגלות להקל ממשאו.

קח - יתיב, דווקא כך קרה הדבר, **מדרש רבה שיר השירים לו ב** אמר לו הקב"ה, משה, אילו להם הייתי אומר שיביאו, הייתי אומר לך שתאמר להם. **אלא קח מאתם וקרי**, מאתם היו הדברים.

צריך ברור במדרש רבה במדבר שבו כתוב פעם עד שנאמרה לו מפי הגבורה **קח** מאתם ואח"כ כתוב "אלא כך מאתם מאתם היה הדבר". האם ה"כך" היא שגיאה או שהמדרש מדגיש "דווקא כך מאתם יצא (קרה) הדבר". ההסבר של טט על **קח** - יתיב, דווקא כך קרה הדבר, מבוסס על דוגמאות אחרות במקרא. אם המדרש רבה כאן אינו טעות סופר הרי זה סיוע בעל משקל רב לתמוך בהשערה שטעם יתיב משמעו בין היתר דווקא כך, לפחות כך.

קח מאתם וקרי – זקא-קטן זקא-גדול – גלוי דעת/רצון ה' כנאמר ב-**מדרש במדבר רבה נשא ז'ב"ה** מאתם היה הדבר הא הסכימה דעתם לדעת העליונה. זאת אומרת שדעת/רצון ה' קדם למעשה וע"פ **מדרש רבה שיר השירים לו ב** שבת או נשיא שבת יששכר כוונו להלכה שלא בדרך רוח הקודש ששרתה עד אז רק על משה.

קח מאתם וקרי לעבד – זקא-קטן זקא-גדול, שלוש זקף בין שני קיסרים, כעין נתן להם חזק מיוחד כנאמר **מדרש במדבר רבה נשא ז'ב"ה** אמר לו הקב"ה (למשה) והיו לעבד את-עבדת אוהל מועד תן להם הויה, שיהיו קיימים לעולם ... תני בשם ר"מ עד עכשיו הן העגלות והפרות קיימות ולא הוממו ולא הזקינו ולא הטריפו ולא נשברו והלא דברים ק"ו מה אם העגלות שנדבקו במלאכת אוהל מועד ניתן להם הווייה עד שיהיו קיימות לעולם ישראל שהם דבוקים בהקב"ה עאכ"ו שנא' (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם וגו'

* ק'ה מ'אתם ו'היו- ר"ת קמו - כעין עמדו לזמן רב

במדבר נשא ז, ז: ויקריבו הנשיאים את חנכת המזבח ביום המשח אותו ויקריבו הנשיאים את-קרבנם לפני המזבח: ויקריבו - דרגא – הקרבה לפי סדר ידוע. כאן סדר המחנות והשטים בתוך המחנות. הנשיאים את-קרבנם – תביר טפאא – משמע לחלק לכל נשיא סדר קרבן לעצמו לעומת

במדבר נשא ז, יא: : ויאמר ה' אל-משה נשיא אחד ליום נשיא אחד ליום יקריבו את-קרבנם לחנכת המזבח: ס

במדבר מטות לד, יח: ונשיא אחד נשיא אחד ממשטה תקחו לנחל את-הארץ:

יהושע כב, יד: ונעשרה נשיאים עמו נשיא אחד נשיא אחד לבית אב לכל משות וישאל ואיש ראש בית-אבותם המה לאלפי ישראל:

נשיא אחד - קדמא אזלא, ליום – רביע

טט – נשיא אחד מיוחד שמוליך ארבע מחנות והוא נחשון, יקריב ראשון ביום הראשון בלבד, ועוד, ע"פ ההמשך ראה ההסבר הבא

נשיא אחד ליום - מהפך פשטא זקא-קטן

דרשה אחת כפשוטו – נשיא כל שבת ביום לעצמו,

מהפך פשטא - יש כאן אי רגילות

א' שלא כתולדותם אלא כנסיעתם

ב' למרות שנחשון הוא נשיא מיוחד, ולא ישתתף מתוקף מעמדו עם כל נשיא אחר ביומו של אותו נשיא, אלא כל נשיא לעצמו

יקריבו את-קרבנם – זקא-קטן – שני סוגי קרבנות –

א' לאכילת מזבח: קרבנות בהמה ומנחתם,

ב': כלי שרת כקרבן ולא כבדק הבית. ראה הסבר לפסוק ע"ט.

נשיא אחד ליום יקריבו את-קרבנם – מהפך פשטא זקא-קטן, פשטא זקא-קטן, פעמיים זקף בין שני קיסרים, אפשר כעין בנין אב,

דבר החזור וקורה, ראה גם **שיר השירים ה, א, מלכים א ח, טד**

רמב"ן (ז, יג) סלת בלולה בשמן למנחה - חנכו הנשיאים את המזבח בכל המינים הקרבים עליו. על כן הביאו מנחה וקטרת ועולה ושלמים וחטאת. והקטרת והחטאת הוראת שעה, שאינם באין כנבדה, אבל להשלים בחנכה כל הקרבנות נעשה כן, כי אין ישראל מקריבים זולתי אלה הקרבנות בלבד, כי החטאת והאשם דבר אחד ושם אחד הוא, ותורה אחת להם (ראה ו' ז, ט). והנה השם הנכבד הסכים על דעת הנשיאים, וצוה: **נשיא אחד ליום יקריבו (לעיל, יא)**, ולפיכך יתכן שהיא מצוה לדורות שיחנכו לעולם בית המקדש והמזבח; ולכך עשה שלמה חנכת הבית, דכתיב "ויחנכו את בית האלהים המלך וכל העם" (דה"ב ז, ט); וכך אנשי כנסת הגדולה עשו חנכה, דכתיב "ועבדו בני ישראל כהניא וליואי ושאר בני גלותא חנכת בית אלהא דנה כהדוה והקריבו לחנכת בית אלהא" וגו' (עז' ו, טז-יז); וכך לימות המשיח נאמר ביחזקאל "שבעת ימים יכפרו את המזבח וטהרו אותו ומלאו ידיו. ויכלו את הימים והיה ביום השמיני והלאה יעשו הכהנים על המזבח את עולותיכם ואת שלמיכם" (מג, כו-כו); והיא חנכה למזבח כמלואים. והנה תהיה ענין זו המצוה כענין פרשת תמאין בפסח (ראה במ' ט, ו-יב) ופרשת בני יוסף (ראה במ' לו), שהסכימה דעתם לדעת העליונה, ונצטוינו בהן לדורות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה הלכה ובאגדה, התשע"ו
המצוות השערות: אהבה – סוף-סוף – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – יתור
לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסוק 1 – סדור שחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
(קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

1.5 במדבר נשא ד, כא (התשע"ה)

במדבר נשא ו, ג, ד: [ב] דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש או-אשה פי יפלא לנדר נדר נזיר להזיר לה: [ג] מינין ושקר נזיר חמץ גין וחמץ שקר לא ישתה וכל-משרת ענבים לא ישתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל: [ד] כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מנגפן הנין מתרצנים ועד-גן לא יאכל:

(סוף) **בבלי נזיר לדא, מתני'.** שלשה מינין אסורין בנזיר: הטומאה, והתגלחת, והיוצא מן הגפן. וכל היוצא מן הגפן מצטרפין זה עם זה. ואין חייב עד שיאכל מן הענבים כזית. **(בבלי נזיר לדב,)** משנה ראשונה אומרת: עד שישתה רביעית יין, רבי עקיבא אומר: אפי' שרה פיתו ביין ויש בה כדי לצרף כזית - חייב. וחייב על היין בפני עצמו, ועל הענבים בפני עצמן, ועל החרצנים בפני עצמן, ועל הזגים בפני עצמן (בכולם בכזית לעצמם או בצירוף); ר' אלעזר בן עזריה אומר: אין חייב עד שיאכל שני חרצנים וזג. אלו הן חרצנים ואלו הן זגים? החרצנים - אלו החיצונים, הזגים - אלו הפנימים, דברי ר' יהודה; רבי יוסי אומר: שלא תטעה, כזוג של בהמה, החרצון זוג והפנימי עינבל.

נקדים ונאמר כי שיעור חיוב לאוכל בכל התורה הוא כזית פרט לבריה שהוא שלמותה, שיעור חיוב למשקה בכל התורה הוא ברביעית, ר' עקיבא ב- (נזיר לחב, ב) לומד ששיעור שתייה בנזיר בכזית בלי לציין מקור.

מפל – תרסא, שיעור חיוב לנלמד מ-**אשר יעשה** – קדמא ואולא שמלמד על כלל של שיעור מחייב מצירוף מינים שונים, אוכל עם אוכל, משקה עם משקה, ויש גם צירוף של אוכל עם משקה שזאת סוגיית היתר מצטרף לאיסור.

מפל – תרסא, שיעור חיוב של צירוף של מה שנמנה בכתוב **מנגפן הנין** שמיני מצטרפין זה עם זה לשיעור חיוב כזית. ושמיני משקין מצטרפין זה עם זה לשיעור חיוב ברביעית.

מנגפן הנין – מונח רביעי, לפחות ארבע לאוים **(בבלי נזיר לחב, ב)** אכל ענבים לחים ויבשים, חרצנים וזגים, וסחט אשכול של ענבים ושתה - לוקה חמש; ... ועוד דבין הביניים (בשר הענב שבין הזג לחרצן) (ע"פ תוס' בין הביניים פירוש (א) לר"ת ענבים קטנים הגדלים בין ענבים גדולים ואוכלם בשלימותם ואף שלא יגיעו להיות ענבים גדולים חייב עליהם; פירוש (ב) אכל בשר הענב בלי קליפה וחרצן) ראה להלן **רמב"ם הלכות נזירות פ"ה, ה"ח**

בבלי נזיר לדא, מתני'. ... וכל היוצא מן הגפן מצטרפין זה עם זה. ואין חייב עד שיאכל מן הענבים כזית. ... ר' עקיבא אומר ועל הענבים בפני עצמן, ועל החרצנים בפני עצמן, ועל הזגים בפני עצמן (בכולם בכזית לעצמם או בצירוף); **מתרצנים ועד-גן** – תביר טפא, תבנית שאין בה דרגא או מרכא לפני טעם תביר, ואחרי התביר יש רק טפא.

דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה;

מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה;

תביר מרכא טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה;

תביר טפא - קבוצה שההלכה חלה על צירוף של הפרטים כגון לשיעור, וגם חלה על כל אחד בנפרד.

מתרצנים – תביר, מחלק שגם חייב על שיעור כזית על כל מין שנאכל בנפרד, ולשתיה בשיעור רביעית, וגם חייב על צירוף כזית של מאכלים שונים היוצאים מן הגפן או על צירוף של רביעית של משקים שונים היוצאים מן הגפן **ועד-גן** – מקף כרב-מצב של הזג (א) זג שלם (ב) חלקי זגים, טחון

ה-**רמב"ם הלכות נזירות פ"ה, ה"ח** הוא ככתוב ב-**בבלי נזיר לחב,**

נזיר שאכל כזית ענבים וכזית חרצן וכזית זג וכזית צמוקים ושתה רביעית יין ואפילו סחט אשכול ושתה ממנו רביעית הרי זה לוקה חמש מלקיות, שכל אחד מהן בלאו אחד הוא ולוקה מלקות ששית משום לא יחל דברו שהוא שוה בכל הנדרים, וכן אם אכל כזית זג או כזית ענבים לוקה שתיים אחת משום זג או משום ענבים ואחת משום לא יחל דברו, ...

ה-**רמב"ם הלכות נזירות פ"ה, ה"ט** (מחדש ששתיה שונה מאכילה בחיוב, באכילה כזית לוקה על כל סוג בהתראהאחת, בשתייה אף ששתה מסוגים שונים לוקה רק אחת בהתראה אחת). נזיר ששתה רביעית יין ורביעית חומץ אינו לוקה אלא אחת שאינו חייב על היין בפני עצמו ועל החומץ בפני עצמו, שאין כתוב יין לא ישתה וחומץ לא ישתה אלא כך **(בב' נשא ג, א) חמץ גין וחמץ שקר לא ישתה** כלומר לא ישתה יין ולא דבר שנתערב בו היין והוא השכר ואפילו החמיצו והואיל ולא כפל אלא החומץ שהוא שם אחד אינו לוקה על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו.

וחמץ שקר – מרכא טפא, יתור לרבות, דבר שנתערב בו היין והוא השכר ואפילו החמיצו

גין וחמץ שקר – תביר מרכא טפא, תביר מיעט לומר שאם ישתה רביעית מכל אחד מ- **(בב' נשא ג, א) חמץ גין וחמץ שקר** אינו לוקה על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו, אלא לוקה אחד בלבד בהתראה אחת. מכאן לומד הרמב"ם על היין עצמו וחומץ יין שלא לוקים על רביעית של כל אחד בפני עצמו בהתראה אחת (פ"ה, ה"י).

השגת הראב"ד/ נזיר ששתה רביעית יין ורביעית חומץ (שהרמב"ם פסק שלוקה אחת). א"א זה אינו מחוור והלא שני שמות הם (יין וחומץ, זה לא כמו **חמץ גין וחמץ שקר**) ולמדו לכל איסורי נזיר (ענבים) לחים ויבשים מה הללו שהן מין אחד והן שני שמות ותייבין על זה בעצמו ועל זה בעצמו (ולוקה שתיים) אף כל וכו' ויין וחומץ שני שמות ושני מינים הם כדאיתא בבבא בתרא אבל **חמץ גין וחמץ שקר** מין אחד ושם אחד הן, תרואיהו חלא (חומץ) מיקרו (ולוקה אחת) והכי איתא בע"י.

[ואוצר החכמה] **ערוך השולחן העתיד, הרב יחיאל מיכל אפשטיין, חלק ח, סימן יד, סעיף ב** (על נזיר לחב, ב) ... וכן חומץ יין וחומץ שכר לא אחד הן אף שבפסוק נחלקו לשתיים מפני ששניהם שם חומץ עליהם אבל יין וחומץ נראה דחייב שתיים שהרי שני שמות הן ושני טעמים הן אבל דעת הרמב"ם אינו כן כמו שיתבאר בסעיף י'.

סימן יד, סעיף י ... ונראין דברי הרמב"ם תמוהים כי דברי הראב"ד צודקין.

הראב"ד לומד שאם ישתה רביעית מכל אחד מ- **(בב' נשא ג, א) חמץ גין וחמץ שקר** אינו לוקה על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו, אלא לוקה אחת בלבד בהתראה אחת

אבל יין וחומץ הם שני שמות שונים ולוקים על רביעית של כל אחד בפני עצמו בהתראה אחת (פ"ה, ה"י).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה הלכה ובאגדה, התשע"ו
 המצוות הששירות: אחת, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא – מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא – שנוי משמעות, רבוי משמעות; מרכא טפחא – יתור
 לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיהיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיהיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב
 אחד נדרש; פסוק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביע – 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית:
 (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג מידות דר"י שמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
 שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה;

(במ' נשא ו,1) **הַמֶּזֶן יָיִן וְהַמֶּזֶן שֶׁכָּר** – מרכא תביר מרכא טפחא, קבוצה עם הלכה לא שיהיה לפרטיה; אם נאמר שזה מתייחס גם ליין וחומץ אז לפי הראב"ד ביין וחומץ לוקה על כל אחד בנפרד, ב-**הַמֶּזֶן יָיִן וְהַמֶּזֶן שֶׁכָּר** לוקה אחד בלבד.

(המשך הסבר למשנה) ר' אלעזר בן עזריה (להלן ראב"ע) אומר: אין חייב עד שיאכל שני חרצנים וזג.
 טט – מיעוט חרצנים שניים, ראב"ע מחייב על אכילת שני חרצנים וזג לפחות, השאלה האם צריך שניים שלמים וזג שלם והשאר
 שישלים לזית יכול להיות טחון? אבל **מִחֲרָצִיִּים וְעַד-זָג** – תביר טפחא, קבוצה שההלכה חלה על צירוף של הפרטים כגון לשיעור,
 וגם חלה על כל אחד בנפרד. תביר, מחלק שגם חייב על שיעור כזית על כל מין שנאכל בנפרד, ולשתיה בשיעור רביעית.
 (המשך הסבר למשנה) אלו הן חרצנים ואלו הן זגים? החרצנים – אלו החיצונים, הזגים – אלו הפנימים, דברי ר' יהודה; רבי יוסי אומר:
 שלא טעמה, כזוג של בהמה, החיצון וזג הפנימי עינבל.

גמ' (המשנה אמרה) שלשה מינין אסורין בנזיר, הטומאה כו' (והתלחחת, היוצא מן הגפן)... (מדייקת הגמרא) היוצא מן הגפן אין, גפן עצמו
 לא, מתני' דלא כר"א, דתניא, רבי אלעזר אומר: אפילו עלין ולולבין במשמע. איכא דאמרי לה (סובר שמהרישא של המשנה אין כל כך דיוק
 למעט עלים כי גם הם יוצאים מן הגפן, לכן הדיוק הוא מ) אסיפא (של המשנה): אינו חייב אלא עד שיאכל מן הענבים כזית; מן הענבים אין,
 מהגפן עצמו לא, מתני' דלא כר"א, דתניא, רבי אלעזר אומר: אפילו עלין ולולבין במשמע (לחייב). במאי קמפלגי? ר"א דריש ריבוי
 ומיעוט, רבנן דרשי כללי ופרטי.

כאן מבורר כיצד פועל כלל ופרטי ורבי ומיעוט. הפסוקים מוציגים לצורך הדיון
[ב] מִיָּיִן וְשֶׁכָּר נִזְיָר הַמֶּזֶן יָיִן וְהַמֶּזֶן שֶׁכָּר לֹא יִשְׁתָּה וְכָל-מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתָּה וְעֲנָבִים לֹחִים וְיִבְשִׁים לֹא יֵאָכְלוּ:
[ד] פֶּלִי יָיִן נִזְיָרוּ מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגֶּפֶן הַיָּיִן מִחֲרָצִיִּים וְעַד-זָג לֹא יֵאָכֵל:

רבי אלעזר דריש רבוי ומיעוט (ככותרת כללית):
(במ' נשא ו,1) **מִיָּיִן וְשֶׁכָּר נִזְיָר** (עם כל המשך הפסוק) - מיעט (שהלכת נזיר לחייב רק הכתוב בפסוק),
(במ' נשא ו,2) **מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגֶּפֶן הַיָּיִן** – ריבה (ע"פ הברייתא כל הגדל מהגפן אפילו עלים ולולבים), מיעט וריבה - ריבה הכל, מאי
 ריבה? ריבה כל מילי (היוצא מן הגפן), מאי מיעט? מיעט שבישתא (המפרש: זמורות של הגפן). (ואת המיעוט של **מִחֲרָצִיִּים וְעַד-זָג** לומד דדרשה
 אחרת כרבי אלעזר בן עזריה בגמרא ולא כחלק ממיעוט רבוי ומיעוט)

כאן למדנו כי **מיעוט ורבי** מרבה הכל פרט לדבר אחד הרחוק ביותר שקשור לנושא
 ורבנן דרשי כללי ופרטי (ככותרת כללית):

(במ' נשא ו,1) **מִיָּיִן וְשֶׁכָּר נִזְיָר** (עם כל המשך הפסוק) - פרט (שהלכת נזיר לחייב רק הכתוב בפסוק),
(במ' נשא ו,2) **מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגֶּפֶן הַיָּיִן** – כלל (עדיין ללא מסקנה מה זה),
מִחֲרָצִיִּים וְעַד-זָג - חזר ופרט, פרט וכלל ופרט אי אתה דן אלא כעין הפרט,
 מה הפרט מפורש (לשון ראשון) פרי ופסולת פרי (המפרש: כגון ענבים ויין וחומץ).
 אף כל פרי ופסולת פרי. (המפרש: להביא גוהרקי ועינבין דיכרין כדלקמן בסמוך).
 (לשון אחרון) אי מה הפרט מפורש פרי גמור, (המפרש: ולא דבר אחר ולא גוהרקי ולא עינבין דיכרין). אף כל פרי גמור אמרת.?

א"כ (המפרש: שלא להביא בו אלא פרי גמור), מה הניח לך הכתוב במשמעו שלא אמרו (המפרש: שתהא למד מן הפרט אם ענבים לחים
 ויבשים הא כתיב כו')? **עֲנָבִים לֹחִים וְיִבְשִׁים** הא כתיבי, **יָיִן וְהַמֶּזֶן** הא כתיבי, הא אין עליך לדון כלשון אחרון אלא כלשון ראשון.
 (המפרש: אף כל פרי ופסולת פרי, שאם אתה אומר אף כל פרי גמור (בלבד) נמצא דאינו מרבה שום דבר בעולם.)

ומאחר שסופינו לרבות כל דבר, מה תלמוד לומר **מִחֲרָצִיִּים וְעַד-זָג**? לומר לך: כל מקום שאתה מוצא פרט וכלל, אי אתה רשאי
 למשכו ולדונו כעין הפרט, אלא נעשה כלל מוסף על הפרט, עד שיפרוט לך הכתוב כדרך שפרט לך בנזיר.
 אמר מר: מה הפרט מפורש פרי ופסולת פרי, אף כל פרי ופסולת פרי. פרי – עינבין (ככתוב **עֲנָבִים לֹחִים וְיִבְשִׁים**). פסולת פרי מאי היא?
 חומץ. אף כל פרי מאי היא? גוהרקי (ענבים דקים שגדלים בין בין שאר גרעינין גדולים). אף כל דפסולת פרי מאי היא? אמר רב כהנא:
 לאיתויי עינבין דכרין (ענבים שהתליעו). **וְעַד-זָג** - אמר רבינא: לאיתויי דבין הבינים (המפרש: אותו דבר הקרוש שבין הזג והחרצן שממנו
 נעשין שמרים. טט – שלא כותס' לחב, שזה בשר הפרוי). אמר מר (תנא קמא): [אי] מה הפרט מפורש פרי גמור, אף כל פרי גמור! אמרת?
 א"כ, מה הניח הכתוב במשמעו שלא אמרו? **עֲנָבִים לֹחִים וְיִבְשִׁים** הא כתיבי, **יָיִן וְהַמֶּזֶן** הא כתיבי, הא אין עליך לדון כלשון אחרון
 אלא כלשון ראשון. ומאחר שסופינו לרבות כל דבר, מה ת"ל **מִחֲרָצִיִּים וְעַד-זָג**? לומר לך: כל מקום שאתה מוצא פרט וכלל, אי אתה
 רשאי למושכו ולדונו כעין הפרט (שדומים לפרט שבראש), אלא נעשה כלל מוסף על הפרט (ומרבה פרטים רבים גם שלא דומים לפרט
 שבראש), עד שיפרוט לך הכתוב (**בבלי נזיר להא**) כדרך שפרט לך בנזיר, **מִחֲרָצִיִּים וְעַד-זָג**. (הגביל את הרבוי מהכלל לכעין הפרט
 שבראש) (לפי כך יתמעטו עליו ולולבין שר' אלעזר מרבה לחיוב)

לר' אלעזר בן עזריה (שבמשנה), דקא מוקים להאי **מִחֲרָצִיִּים וְעַד-זָג**, (לדרשה אחרת שלא קשורה לפרט וכלל ופרט) לומר שאינו חייב עד
 שיאכל ב' חרצנים וזג, פרטא מנא ליה (מניין ידע לרבות את הפרטים שבפרט כלל ופרט)? (תשובה א) סבר לה כרבי אלעזר, דדריש מיעט
 וריבה (לכן יכלל עליו ולולבין לחיוב).
 ואי בעית אימא: כרבנן (שלמדו בפרט וכלל ופרט), דאי סלקא דעתך כדאמר רבי אלעזר בן עזריה (לדרשה אחרת בלבד ולא לפרט וכלל ופרט),
 ליכתביה רחמנא להאי **מִחֲרָצִיִּים וְעַד-זָג** גבי פרטי (עם הפרט הראשון), למאי הלכתא כתביה בתר כלל (לאיזה הלכה נכתב בסוף)? שמע
 מינה למידייניה בכלל ופרט (ללמוד פרט כלל ופרט וגם הדרשה הנוספת). ואימא: כוליה להכי הוא דאתא (ואולי תאמר שבא רק לפרט וכלל
 ופרט)! א"כ, לכתוב או שני חרצנים או שני זגים או חרצן וזג, למאי הלכתא כתב רחמנא **מִחֲרָצִיִּים וְעַד-זָג**? שמע מינה למידרש ביה
 כלל ופרט (הכוונה פרט וכלל ופרט), ואיכא נמי למידרש ביה: עד שיאכל שני חרצנים וזג (החכמים אינם מסכימים לדרשה המיוחדת הזאת).
 ב-(במ' נשא ו,2) קדמא ואולא רמזה על סדר של פרט או מיעוט (במ' נשא ו,1) וכלל או רבוי (במ' נשא ו,2) ופרט (וללא מיעוט סוגר) (במ'
 נשא ו,2). אלא שהמצאות מלת "כל" בכלל או ברבוי עושה מסקנה זאת על קדמא ואולא לא כל כך ברורה. ב-(שמ' מש' כב,ט) אין מלת
 "כל" והכלליות נראית כבאה מן הכתוב הסתמי **כִּי-יִתֵּן** אבל הפרטים המגיעים אחר הקדמא ואולא מגבילים סתמיות כללית זאת.
 הגמרא עוברת לדון במידת הדרישה פרט וכלל ופרט.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמתית – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה הלכה ובאגדה, התשע"ו
הפניות השערות: אהרן, סלוק – סוף פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; ספקא – שנוי משמעות; רבוי ממשות; מרכא ספקא – יתור לרבות; מכל מקום; דרגא תביר ספקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרישה; מרכא תביר ספקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרישה; תביר מרכא ספקא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקיש; השלישיה: (קפא) – סדר קריאת; אולא = גיש' – 5: יוצא מהענין; קפא ואלא – (מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

1.6 במדבר נשא ד, כא (התשע"ו)

במדבר נשא ו, כב – כז: פ [כב] וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: מופע 47 בתורה, אפשר מקביל לשערי פדות? הוד שבמלכות?

[כג] דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בְּנָיִו לֵאמֹר כֹּה תִבְרְכוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם: ס

[כד] וַיְבָרְכֵהוּ ה' וַיִּשְׁמְרֵהוּ: ס [כה] יָאֵר ה' וּפְנֵי אֱלֹהֵי יִחְזָקֶה: ס [כז] וַיִּשְׂא ה' וּפְנֵי אֱלֹהֵי וַיִּשְׂם לָהּ שְׁלֹום: ס

[כז] וַיִּשְׂמוּ אֶת-שְׁמֵי עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֶם: ס

בבלי ראש השנה לה, א ... והאמר רב חננאל אמר רב: כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר (רש"י: כלומר כיון שאמר: נעשה ונקריב לפניך כמצות רצונך כמו שכתבת עלינו בתורתך) - שוב אינו צריך (רש"י: לומר מקראות המוספין). אלא משום דאושי (מרוכות) ברכות (רש"י: שהי כאן תשע, ואורכות, ומטעות, דאין הכל בקיאיין בהן, ורבובתי מפרשין להא דרב חננאל במלכותי וזכרונות ושופרות, וקשיא לי: הא דלא כרבנן ולא כר' יוחנן בן נורי, דתנן (ראש השנה לב, א): אין פוחתין מעשרה מלכותי וכו').

גופא, אמר רב חננאל אמר רב: כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר - שוב אינו צריך (לומר הפסוקים במלואם). סבור מינה: הני מילי - ביחיד, אבל בצבור - לא (אלא שיאמר). אתמר, אמר רבי יהושע בן לוי: אחד יחיד אחד צבור, כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר - שוב אינו צריך.

[רמב"ם שופר וסוכה ולולב פ"ג, ה"ח] ... ואפילו אמר ובתורתך ה' אלהינו כתוב לאמר ואמר פסוק של תורה והפסיק שוב ה' אינו צריך ו כלום. ע"פ [ה ו הגהות מיימוניות] מחלוקת אילו פסוקים יכול לדלג אם יאמר ובתורתך כתוב לאמר. [שו"ע או"ח תקצא, ד] ... הגה אם אמר ובתורתך כתוב לאמר (יא) יצא (טור). [משנה ברורה סימן תקצא ס"ק יא] (יא) יצא - עיין במ"א דדוקא דיעבד אבל לכתחלה יש ליהדר לומר כולם. עוד כתב דצ"ל ג"כ וכ"כ בדברי קדשך וכן נאמר ע"י עבדיך הנביאים:

(המשך [בבלי ראש השנה לה, א]) (הקדמה: אפשר כי סמיכות הדיון האם לומר פסוקי קרבנות מוספין ופסוקי מלכותי וכד' או לצאת באמירה 'ובתורתך כתוב לאמר' לדיון בברכת כהנים רוצה ללמד שכאשר כהנים מברכים ברכת כהנים היא צריכה צריכה להאמר במלואה). ... אמר רב אחא בר עירא אמר רבי שמעון חסידא: פוטר היה רבן גמליאל אפילו עם שבשדות (שאנוסים מפני עבודתם ואינם בתפילת הצבור, ותפילת שליח צבור מוציאה אותם גם אם אינם מכוונים). ולא מיבעיא הני דקיימי הכא (והאם לא מוציא גם את הנמצאים סמוך למקום התפילה)? אדרבא, הני (שבשדות) - אניסי, הני (שבעיר) - לא אניסי, (וזה מוקש מברכת כהנים) דתני אבא בריה דרב בנימין בר חייא: עם שאחורי (סמוכים אל) כהנים (ולא באים לשמוע ברכתם) - אינן בכלל ברכה! אלא: כי אתא רבין אמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי שמעון חסידא: לא פטר רבן גמליאל אלא עם שבשדות, מאי טעמא - משום דאניסי במלאכה, אבל בעיר - לא. הדרן עלך יום טוב וסליקא לה מסכת ראש השנה.

(בב' נשא ו, כג) דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בְּנָיִו לֵאמֹר – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן בתפקיד המספר שתיים. שתי דרכים להשיע ברכת כהנים, (א) מוציא מן הפשט (מהפך פשטא) שיש להסתפק האם שליח צבור מחויב לומר את ברכת הכהנים במקומה בתפילה במלואה, או אם לא אמר אז יצא כעין הנאמר ב-[בבלי ר"ה לה, א] אמר רב חננאל אמר רב: כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר - שוב אינו צריך.

(ב) כפשט ע"י הכהנים עצמם ובמלואה. וההסבר לכך כמסקנה מהאמורן ב-[בבלי ר"ה לה, א] אמר רב חננאל אמר רב: כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר שוב אינו צריך (לומר פסוקים). רש"י – מפרש ששליח צבור יכול לומר לדלג פסוקי קרבנות מוספין, תוס' מפרש שהש"ץ יכול לומר 'ובתורתך כתוב לאמר' ולדלג על פסוקי מלכותי, וזכרונות, שופרות, אבל חייב לומר קרבנות מוספין. מה יאמרו רש"י ותוס' לגבי דלוג בברכת כהנים? הרב א"מ פרל הי"ו מציע לומר כי **(בב' נשא ו, כג) לֵאמֹר** – סלוק, מגביל את הכהן לאמר את ברכת הכהנים במלואה ולא יאמר תתברכו בנוסח הכתוב בתורה או ככתוב בתורתך או **ובתורתך כתוב לאמר**.

אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בְּנָיִו – מקף, מקף, כל אחד כרב-מצב ללמד (א) שיש כהן שמברך (ב) יש כהן שאינו מברך, כנמנה ב-[שו"ע או"ח נשיאת כפים ונפילת אפים סי' קכח] אילו דברים פוסלים בכהן.

(בב' נשא ו, כג) אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – מקף מונח אתנח,

אֶת-בְּנֵי – מקף כרב-מצב (א) עם שבשדות (ב) עם שאחורי (הסמוכים אל) כהנים ולא באים לשמוע ברכתם,

יִשְׂרָאֵל – אתנח מגביל, רק העם שבשדות האנוסים במלאכה פטורים מלכוא לברכת כהנים ויוצאים מברכת כהנים שבבתי התפילה, ולא אחרים.

(בב' נשא ו, כז) עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – המלבי"ם מסביר בפר' מצורע כי מלת על מצרפת, וזה מתאים עם תבנית הטעמים מקף מונח אתנח, העם שבשדות מצטרפים לעם שבבית התפילה לברכת כהנים, ולתפילה.

במדבר נשא ו, כג, כז: כז: [כג] דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בְּנָיִו לֵאמֹר כֹּה תִבְרְכוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם: ס

ס [כז] וַיִּשְׂמוּ אֶת-שְׁמֵי עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֶם: ס

בבלי סוטה לז, מתני'. ברכת כהנים כיצד? במדינה אומר אותה שלש ברכות, ובמקדש - ברכה אחת;

הרמב"ן – במקדש ברכה אחת בגבולין שלוש ברכות, יתכן שהיות **(בב' נשא ו, כה) יָאֵר ה' וּפְנֵי אֱלֹהֵי** – דרגא בפסוק האמצעי משלושה פסוקי ברכת כהנים יוצרת קשר אלפניו ולאחוריו לאחדם לברכה אחת.

במקדש אומר את השם **[בבלי סוטה לה, א]** ככתבו, ובמדינה - בכינויו; במדינה כהנים נושאים את ידיהן כנגד כתפיהן, ובמקדש - על גבי ראשיהן, חוץ מכהן גדול, שאינו מגביה את ידיו למעלה מן הציץ; ר' יהודה אומר: אף כהן גדול מגביה ידיו למעלה מן הציץ, שנאמר: **(וי' שמ' ט, כב) וַיִּשְׂא אַהֲרֹן אֶת-יָדָיו אֶל-הָעָם וַיְבָרְכֶם.**

גמ' בבלי סוטה לה, א ... תניא אידך: **כֹּה תִבְרְכוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** - אין לי אלא בני ישראל; גרים, נשים, ועבדים משוחררים מניין? ת"ל: **אָמֹר לָהֶם, לכוּלְהוּ. אָמֹר** – טפחא, בתפקיד שנוי ורבוי, מרבה גרים, נשים, ועבדים משוחררים

(בב' נשא ו, כג) כֹּה תִבְרְכוּ – מרכא טפחא, ע"פ **(בבלי סוטה לז, ב)** כרישום מקוצר של יתור לרבות הלכות הנדרשות מהקשה מכתובים אחדים (א) בלשון הקודש מ-"כה" במשמע דווקא כך ומוקש גם מ-**(דב' תבוא כז, ב)** (ב) בעמידה, מוקש מ-**(דב' תבוא כז, ב)** וגם מ-**(דב' עקב יח, ג)** בנשיאות כפים, מוקש מ-**(וי' שמ' ט, כב)** וגם מ-**(דב' שפ' יח, ד)** בשם המפורש, מוקש מ-**(בב' נשא ו, כז)** וגם מ-**(שמות יתרו כ, כא)** פנים כנגד פנים, מוקש מ-**(בב' נשא ו, כג)** כאדם האומר לחבירו. (1) תניא אידך: **(ג, כג) כֹּה תִבְרְכוּ** - בקול רם, מוקש מ-**(בב' נשא ו, כג)**

וכך פוסק רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פ"ד, ה"א אין ברכת כהנים נאמרת בכל מקום אלא בלשון הקדש שנאמר **כֹּה תִבְרְכוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**, כך למדו מפי השמועה ממש רבינו ע"ה (עליו השלום) (ט – א) כה תברכו בעמידה, (ט – ב) כה תברכו בנשיאת

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה הלכה ובאגדה, התשע"ו
תמצית השערות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא = מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטתה; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סודו שנתלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או אורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביע – 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצג פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג מידות דר" ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

כפים, (טט – ג) כה תברכו בלשון הקדש, (טט – ט) כה תברכו פנים כנגד פנים, (טט – ה) כה תברכו בקול רם, (טט – ו) כה תברכו בשם המפורש, והוא שיהיה במקדש כמו שאמרנו.

כה תברכו – מרכא טפא, יתור לרבות, לימודים אחדים כפי הרמב"ם.

רש"י עה"ת (כז) וְשָׂמוּ אֶת-שְׁמֵי – יברכום בשם המפורש (ראה ספ"ב מג.) **וְאָנֹכִי אֲבָרְכֶם** – לישראל, ואסכים עם הכהנים (ראה חולין מט, א). דבר אחר (שם): **וְאָנֹכִי אֲבָרְכֶם** – לכהנים.

אָמֹר לָהֶם – שתי המלים ביחד מלמדות כפי **רשב"ם עה"ת** לא תברכו מברכת פיכם, כאדם שאומר: 'תבואתה לראש פלוני כך וכך', אלא אלי תתפללו – שאברכם אני, כמו שמפרש "יברכך ה'" (להלן, כד); ואני אשמע קולכם כאשר תאמרו, ואברכם לישראל, כמו שמפרש **וְשָׂמוּ אֶת-שְׁמֵי עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** (להלן, כז): כשיברכו כהנים לישראל ב"שמי" ולא בשמם, **וְאָנֹכִי אֲבָרְכֶם** (שם) לישראל, כמו שיתפללו הכהנים ואומרים: "יברכך ה'".

אָמֹר לָהֶם – הפשט נשמע שהכהנים מברכים מעצמם.

אבל ע"פ תבנית הטעמים נלמד כך: שתי המלים ביחד מלמדות **לָהֶם** – סלוק, מגביל כפי **רשב"ם עה"ת** שלא יברכו הכהנים מברכת פיהם אלא שהכהנים מתפללים לה', ואם כך יעשו אז **אָמֹר** – טפא, פסקא טעמא את היחד ומלמד כי יש שנוי **וְאָנֹכִי אֲבָרְכֶם** (שם) לישראל, כמו שיתפללו הכהנים ואומרים: **יְבָרְכֶךָ ה'** וה' מברך לישראל לפי אמירתם.

אָמֹר לָהֶם – שתי המלים ביחד מרמזות ל-**בבלי סוטה לזב, מתני'.** ברכת כהנים כיצד?

אָמֹר – טפא, פסקא טעמא את היחד ומלמד כי יש שנוי בברכת כהנים במדינה מהמקדש, (א) במדינה אומר אותה שלש ברכות, ובמקדש – ברכה אחת;

(ב) **(במ' נשא ו, כג) אָמֹר** – טפא, טפאחא בתפקיד שנוי ורבי, ע"פ **(בבלי סוטה לזב)**, שנוי מההגבלה שסבר רב חסדא שרק כהן קורא לכהנים לברך אלא כאביי שמרבה ישראל על כהן לקרוא לכהנים לברך.

לָהֶם – סלוק, מגביל, כפי **רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פ"ד, ה"ג** ... ושליח ציבור מקרא אותם מלה מלה והם עונין שנאמר **אָמֹר לָהֶם עַד שִׂיאָמֹר** (השליח צבור, והוא ישראל ממלת להם) ...

במדבר נשא ו, כד: ס יְבָרְכֶךָ ה' וְיִשְׁמְרֶךָ: ס

רש"י (כד) יְבָרְכֶךָ – שיתברכו נכסיך (ראה ספ"ב מ). **וְיִשְׁמְרֶךָ** – שלא יבואו עליך שודדים ליטול ממונך; שהנותן מתנה לעבדו אינו יכול לשמרו מכל אדם, וכיון שבאים ליסטים עליו ונוטלין אותה ממנו, מה הנאה יש לו במתנה זו? אבל הקדוש ברוך הוא, הוא הנותן הוא השומר (ראה תנח" נשא י). והרבה מדרשים דרשו בו בספרי (ספ"ב מ).

ליקוטי שיחות האדמו"ר ממ"ש חל"ג ע' 50 דבפשטות ברכת **יְבָרְכֶךָ ה'** היא ברכה כללית, שהקב"ה יברך את האדם בכל עניו, וא"כ מדוע פרש רש"י שהברכה היא "יתברכו נכסיך" שהיא על הנכסים בלבד? וי"ל בזה, דהנה בפרשת בחקתי נתפרשו רבוי ברכות למקיימי תומ"צ, וא"כ קשה מה החידוש בברכת כהנים על הברכות שבפ' בחקתי (כן הקשו בפענח רזא ומושב זקנים כאן)? ולכן פרש רש"י שהברכה כאן היא "יתברכו נכסיך", שהיא ברכה מיוחדת שאינה נכללת בפרשת בחקתי. דבפרשת בחקתי עיקר הברכות הוא בענין רבוי הטוב בכמות שיושפע לבני ע"י קיום התומ"צ, וכשמדובר על התבואה והפרות, הברכה היא רק ש"הפרות יהיו משתמרים" (רש"י שם י ד"ה ואכלתם).

משא"כ כאן הברכה היא "יתברכו נכסיך", דפרושו שהנכסים שיש לו להאדם כבר (נכסיך), יתברכו ויתרבו יותר מכפי מדתם וטבעם, ע"ד שמצינו ביצחק – וימצא בשנה ההיא מאה שערים (בר' תל' כו, יב), ואע"פ ש"הארץ קשה והשנה קשה" "עשתה על אחת שאמדוה מאה" (פרש"י שם).

יְבָרְכֶךָ ה' – מרכא טפא, יתור לרבות התברכות הנכסים שיש לו לאדם כבר, שיתברכו ויתרבו יותר מכפי מדתם וטבעם. **ה'** – טפא, בתפקיד פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריו **וְיִשְׁמְרֶךָ** שרובי התברכות הנכסים היא גם מפני שמירת ה' שלא יבואו עליך שודדים ליטול ממונך; ... **וְיִשְׁמְרֶךָ** – סלוק, מגביל השמירה אל הקדוש ברוך הוא, הוא הנותן הוא השומר.

טט – **יְבָרְכֶךָ ה'** – מרכא טפא, יתור לרבות "רבוי של ברכת שמים מעל ועל הארץ מתחת"

במדבר נשא ו, כה: ס יָאֵר ה' אֶלְיָי אֲלֵיךָ וַיַּחַנֶּךָ: ס

יָאֵר ה' – קדמא דרגא פסק, מצד כללי הטעמים בתחביר היה צריך להיכתב טעם מרכא ולא טעם דרגא כי אין בין הדרגא לתביר שאחריו שתי הברות ללא טעם. אבל הקב"ה רצה דווקא טעם דרגא ולכן סיבה אחת לפסק להוסיף פיצוי במקום הברה. כמו כן אפשר להסביר כי בכתוב **ה' אֶלְיָי** טעם פסק בא להפריד בין שם הוי' ובין מילת פנים כי לה' אין פנים אלא דברה תורה בלשון בני אדם.

אבל ע"פ תבנית הטעמים הבאה יובן הפסוק באור חדש: **ה' אֶלְיָי** – דרגא תביר טפא, בתפקיד כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל אותו הענין, קבוצת הפרטים הם כל אחד מבני ישראל, וה' יָאֵר – קדמא, מקדים בהארת פנים שווה במתנה לכל אחד מהארת בחינת פנים העליונים, כנאמר ב-**ספרי פסקא נא** יתן לך מאור

פנים, ר' נתן אומר זה מאור שכנינה, ... ד"א יָאֵר זה מאור תורה וגו'. ונאמר ב- **אגרת הקדש - האדמו"ר הזקן- פרק ד' דף קו ...השכל מתבונן בהתבוננות חיצונית - תתאה, זו בחינת הדעת. לעומת התבוננות מעומקא דליבא למעלה מבחינת הדעת בגדולת ה' היא בחינת מתנה נתונה מאת ה' מן השמים מהארת בחינת פנים העליונים כש"כ (במד' נשא ו, כה) יָאֵר ה' אֶלְיָי (ויחנך):** וכש"כ **(דברים**

נעמים ל, ו) וַיִּמַּל ה' אֶלְיָיךָ (אֶת-לִבְּךָ) (קדמא דרגא תביר טפא) וְאֶת-לִבְּךָ יָרְעָה לְאַהֲבָה אֶת-ה' אֲלֵיךָ כָּל-לִבְּךָ וְכָל-נַפְשֶׁךָ לַמְעַן תֵּידָע:) וַיִּמַּל – קדמא, קודמת פעולת ה' כדי להעמיד אמונה שווה בה' בכל אחד מישראל המרומו ב ב-ה' אֲלֵיךָ אֶת-לִבְּךָ – דרגא תביר טפא, קבוצת פרטים הקשורה לנושא ושעל כל אחד חל עניין שווה.

יָאֵר – קדמא, וקודמת לקדימה הנ"ל העמדת אמונה המביאה להתבוננות כמו שכתוב ב-**אגרת הקדש - האדמו"ר הזקן- פרק א' להודיע לבני אדם גבורתה של תורה.** ולהודיע לבני אדם גבורתה של תורה שבע"פ וכחה עזו. פירש שלמה המלך ע"ה חגרה בעזו מתניה וכו' **(משלי לא)**. מתנים הם דבר המעמיד כל הגוף עם הראש הניצב ועומד עליהם. והם המולכים ומביאים אותו למחוז חפצו.... הנה אמונה זו נקראת בשם בחינת מתניים דבר המעמיד ומקיים את הראש הוא השכל המתבונן ומעמיק דעת בגדולת א"ס ב"ה בבחינת עולם שנה נפש.

ורבי אברהם המלאך אמר **(שמות יתרו יט, ג) וַיַּרְדֵּ ה' עַל-הַר סִינַי** – דרגא תביר מרכא טפא שה' צמצם אורו אין סוף צימצומים כדי שכל אחד מישראל יזכה בהארת פנים שווה כמרומו בטעמי **(במד' נשא ו, כה) יָאֵר ה' אֶלְיָי (ויחנך):** וכן תבנית הטעמים של **(שעיהו ו, ג) קְדוּשָׁו קְדוּשָׁו קְדוּשָׁו ה' צְבָאוֹת** – דרגא פסק תביר מרכא טפא, שכל מלאך וכל אחד מישראל מקדש בשווה.